

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

NOVEMBER 7 • 2000

Myntkabinettet vid Lunds Universitets
Historiska Museum

Från sagans värld till sköna toner
via smälkarna

Pris 20 kr

BLI MEDLEM
I
SAMFUNDET
KUNGL. MYNTKABINETTETS VÄNNER

För endast 150 kronor om året

- får Du gå in gratis på museet
- har Du 10% rabatt på det mesta i museibutiken (utom kommissionsvaror)
- blir Du inbjuden till museets vernissager

Årsavgiften för medlemskap, 150 kronor,
sätter Du in på pg 35 48 60 - 9

Har Du frågor rörande vänföreningen är Du
välkommen att ringa föreningens sekreterare Ulrika Bornestaf
tel. 08-5195 5302

SVENSK
NUMISMATISK TIDSKRIFT

har en upplaga på 1.400 ex.
Ca 1/10 av dessa når utanför Sveriges gränser
- Norden, Europa, USA.
Tidningen kommer ut med 8 nr per år:
första veckan i
februari - maj, september - december.

Våra annonspriser är jämförelsevis låga.
För annonsering kontakta Frédéric Elfver,
tel 08-660 25 46 (kvällstid och helger).

Prisexempel:

1/1 sida (151 × 214 mm)	1.800:-
2:a omslagssidan	2.200:-
4:e omslagssidan	2.500:-
1/2 sida (151 × 105 mm)	1.000:-
1/4 sida (72 × 105 mm)	500:-
1/6 sida (47 × 105 mm)	350:-
1/12 sida (47 × 50 mm)	175:-

Sista materialdag: Den 1:a i månaden före utgivning.
Heloriginal eller manus och gärna skiss
sändes till Frédéric Elfver efter överenskommelse.

*Annonser som ej är förenliga med
SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.*

Innehåll SNT 7 • 2000

Sid

Artiklar och notiser

Myntkabinetet vid Lunds Universitets Historiska Museum - ur dess historia	152
Från sagans värld till sköna toner via smaklöskarna	160
Bankernas Stockholm	165
Mjölkpollerter och föremål från mjölkförsäljning vid mejeriet i Lövsta bruk	168
Under rubriken Numismatik	172
Ryska sedlar som klipptes i fyra delar	173

Stående rubriker

Nytt om böcker - recensioner	170
Personalia. Gunnar Holsts Stiftelses pris år 2000	171
Ny medalj. Hyllning till en 50-åring	173
Nya mynt. Nytt kungaporträtt	173
Auktioner & Mässor	175

Omslag

Föremål som är till försäljning på SNF:s auktion den 25 november. Här ses bl.a. en privatbankssedel utgiven av Bohusläns Enskilda Bank 1869, papperspollerter från Stockholms Spinnhus på 24 öre kopparmynt, och C. A. Lindgrens Vinhandel på 10 öre, en medalj samt några av mynten. På omslagets baksida ses en sedel utgiven av Sveriges Rikes Ständers bank, 10 riksdaler riksmünt 1859. Den har nr 132 i auktionslistan, som fanns med i förra numret av SNT. Foto Jan Eve Olsson.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel 08-667 55 98
onsdag – torsdag kl 10.00 – 13.00
Fax 08-667 07 71
E-post: snf@wineasy.se

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5428
114 84 Stockholm
Tel 08-5195 5300
Fax 08-411 22 14

Ansvarig utgivare:
Ian Wiséhn

Huvudredaktör och layout:
Monica Golabiewski Lannby

Manuskriptgranskare:
Lars O. Lagerqvist
Även tel 0152-200 79

Annonser och auktionskalender:
Frédéric Elfver
Tel 08-660 25 46
0702-24 88 19 (kvällstid och helger)

Prenumerationer:

Pris 160 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidningen
automatiskt

SNT trycks med bidrag från
Gunnar Ekströms stiftelse
samt Sven Svenssons stiftelse

Tryck:
Masterprint Sätteri & Tryckeri AB

ISSN 0283-071X

Föreningsaktiviteter

NOVEMBER

25 Myntmässa med auktion

Plats KMK, kl. 9.30-15.30.

Samarrangemang SMF, KMK och SNF.

Entré 30 kr.

Se också sid. 175!

9.00-15.00 Lovisa Ulrikas bibliotek.

Visning av auktionsobjekt.

Auktionslista i förra numret av SNT!

14.00 Hörsalen. Björn Tarras-Wahlberg presenterar den nya jubileums-enkronan 2000. (Myntset med enkronan säljs i museibutiken. Se s. 169.)

15.45-16.15. Hörsalen.

Paul Levin, Ticalens Mynthandel, Göteborg: *Bibelns mynt*.

16.30-18.30. SNF:s auktion med objekt ur Sven Svenssons samling (svenska mynt, sedlar, medaljer och polletter).

19.00 Middag på *MYNTKROGEN*. Meny: Fisksoppa, ryggbiff med två olika aromsmör, svamppytt samt rissolépotatis. Fläderfromage med mandelflarn, kaffe, lättöl eller mineralvatten. Allt detta för 195 kr. Vin 35 kr/glas.

Anmälan obligatorisk senast onsdag 22 november till Elver Duvelius, SMF, tel. 08-673 34 23 eller Torbjörn Sundquist, tel. 08-5195 5335 dagtid.

Paul Levin

DECEMBER

11 Julfest

Plats SNF, kl. 18.00.

Kungl. Myntkabinettet

NOVEMBER

T.o.m. 23/11 **Mera klöver!** – en utställning om konstnärliga nordiska spelkort.

12 Vira

Stockholms Virasällskap spelar och lär ut Vira.

Svenska Numismatiska Föreningen

Adress: Banérgatan 17 n.b. Buss 4, 44; T-bana Karlaplan

Kansli: Besökstid 10.30-13.00 onsdag – torsdag.

Sätigt: Midsommar – 1 september; jul- och nyårshelgerna.

Hemsida: <http://www.users.wineasy.se/snf/>

Kungl. Myntkabinettet

Adress: Slottsbacken 6, Buss 43, 46, 55, 59, 76; T-bana Gamla stan.

Utställningar: Tisdag – söndag kl. 10.00-16.00.

Numismatiska boksamlingen: Torsdagar kl. 13.00-16.00.

Hemsida: www.myntkabinettet.se

Myntkabinettet vid Lunds Universitets Historiska Museum – ur dess historia

Av Ulla W Silvegren

Vad museiväsendet är för arkeologien är mynt- och medaljkabinettet för numismatiken. Utvecklingsgången vid Lunds Universitets Historiska Museums Myntkabinett är oskiljaktigt från samlingsarnas historia. David Murray skrev år 1904 i första delen av sitt briljanta och lärda arbete *Museums, their history and their use*: att studera arkeologi utan ett museum är som att studera konst utan ett konstgalleri eller anatomi utan tillgång till en kropp. Samlandet av mynt och medaljer ingår som ett led i museiväsendets allmänna uppblomstring under renässansen. Myntfynd hade naturligtvis gjorts redan under medeltiden. Ett stort dylikt fynd av antika guldmynt i Padua år 1274 väckte sådant uppseende att det avsått spår i stadens krönikebok. Men först under renässansen börjar en systematisk samlarverksamhet och verklig myntforskning. En av de första som kritiskt behandlade antik numismatik var Petrarca. Samtidigt höjde sig medaljkonsten under den italienska renässansen till en nivå som, enligt många mening, aldrig har överträffats.

Ett nära samband rådde från början mellan mynt- och fornforskningen; mynt och medaljer var bland de tidigaste museiföremålen såväl i de exklusivare konstmuseerna som i kuriositetskabinetten och i bibliotekens museisamlingar. Det är därför helt naturligt att man i numismatikens och i mynt- och medaljkabinetets historia på många ställen möter samma namn som inom arkeologien och det allmänna museiväsendet.

En betydelsefull karaktärsskillnad mellan mynt- och fornforskning kan emellertid konstateras. Medan det arkeologiska vetandet långt fram i tiden var ytterst begränsat och ofta ovetenskapligt var förhållandet bättre inom numismatiken. De antika mynten – under århundraden rör det sig framför allt om dessa – hade i många fall legender och var därigenom "talande" fornsaker eller hade andra drag i sitt form- och bildspråk, som gjorde dem mer eller mindre historiskt bestämbara. Dessa äldre mynts karaktär av att på en gång vara både arkeologiska och historiska för-

remål blev av stor metodisk vikt. Detta gällde så mycket mer som de antika mynten kom att spridas långt utanför sitt egentliga kulturområde till så kallade barbariska länder. I dessa avlägsna trakters fornfynd blev mynten som historiska föremål av oerhört kronologiskt värde. De antika mynten är således gemensamma för södra Europas klassiska och Nordens förhistoriska arkeologi. Som historiskt bestämbara fynd tvingade de forskaren till empirisk metod och precision. Myntforskningen fick visserligen till att börja med dras med högst fantasifulla utsvävningar, framför allt rörande de nordligare mynt som följt de antika i spåren. Men förvillelserna var i allmänhet mindre och korrigeringarna kom tämligen snabbt. Myntforskningens metodiska värde blev därför ovedersägligt för den förhistoriska arkeologin.

Danmarks första kända dokument om ett myntfynd är från 1534. I Museum Wormianum fanns också mynt. Frederik III bildade den kungliga mynt- och medaljsamlingen vilken omtalas från åtminstone 1655. Denna omhulldades av honom personligen. Till och med när svenskarna stod utanför Köpenhamns vallar intresserade sig kung Frederik för sina kära mynt.

En känd och verksam dansk numismatiker omkring 1700 var Otto Sperling (1634-1715) som i skrift behandlade bl a medaljer och antika mynt. Det första vetenskapliga arbetet över dansk medeltidsnumismatik var Thomas Broderus Bircherodis *Specimen antiquae rei monetariae, Danorum, ab antiquissimis temporibus investigatae* från år 1701.

I Sverige hade det första kända myntfyndet, från Åland 1547, lockat den hushållsaktige Gustav Vasa till utrop av förtjust gnidighet. Den förste kände svenske myntsamlaren var Olaus Magnus i Rom medan den förste kände samlaren i Sverige tycks ha varit myntmästaren i Stockholm under Johan III:s tid, den från Brabant på grund av religionsförhållelserna invandrade guldsmeden, Gillis Coyet. Det berättas om honom att han använde sin ställning på Myntet till att skaffa sig kuriositeter för sin

samling genom att i guld avpräglade stämplor avsedda för silvermynt.

Sveriges förste vetenskaplige numismatiker var förmodligen det kungliga kansliets trottjänare sedan 1542, Rasmus Ludvigsson (död 1594), enligt vad en yngre historisk forskare, Uno Willers, antog i ett föredrag i Stockholm våren 1936. Även Johan III själv hade vid sidan av sin fornvärdsvärksamhet numismatiska intressen. En äldre bekant svensk myntforskare är Martin Laurentii Aschaneus. Gustav II Adolf gav Aschaneus och Johan Hindersson fullmakt 1630 att jämte Johannes Bureus vara "antikvarier". De skulle i enlighet med av Gustav II Adolf meddelade instruktioner bl a "uppsåra allehanda gammalt mynt". I denna egenskap var Aschaneus flitig och visade stort intresse för hithörande frågor. Han författade *Collectaneum Monetale seu Monetoscopia Sweo Gothia*, där han redogjorde för en del antika mynt och medeltidsmynt som han och andra påträffat och sökte klargöra skillnaden mellan mark lödig och mark penningar. Manuskriftet finns bevarat i Kungliga Biblioteket.

Det fanns redan under de första åren av 1600-talet ett register över en mindre myntsamling i Riksarkivet och från åren 1619-26 en förteckning över en större dylik samling. Mynt- och medaljkabinettet blev senare en integrerad del av Antikvitetskollegii och Antikvitetsarkivets museala bestånd. Av de mynt och medaljer som drottning Kristina hade i sin ägo hade en del blivit kvar i landet och en annan del, som hon hade pantsatt i Amsterdam, återlöstes 1696 av Karl XI. Han hade även köpt in Anders Gyldenklouvs samling av romerska mynt. Karl XI, som själv var numismatiskt intresserad, utsåg några personer (bl a Brenner) att ordna dessa samlingar. Vid kungens död deponerades samlingarna i Statskontoret varifrån de 1727 utlämnades till Antikvitetsarkivet.

Elias Brenner (1647-1717) och Nils Keder (1659-1735) var de personer som grundlade den svenska numismatiken. Banbrytaren var Elias Brenner som samlade och beskrev mynt och medaljer. Hans *Thesaurus*

Nummorum Sueo-Gothicorum var i sin första upplaga 1690-91 inte så omfattande men stimulerade det privata myntsamlandet, vilket var en viktig förutsättning för fortsatta studier. Ungefär samtidigt framträdde Nils Keder som en ny och betydande forskare. Både Brenner och Keder företrädde den patriotiska historisk-skrivningens principer, vilken länge kom att behärska numismatiken i Sverige. Olof Trätälja inleder Brenners stolta myntrad. På sin dödsbädd 1717 anförtrorde Brenner utgivandet av sin andra och större upplaga av *Thesaurus* åt vännen Keder. Boken utkom 1731 och hade då kvar sin uråldriga myntrad från vilken Keder i företalet dock tog avstånd. Denna andra upplaga avslutades med en svensk myntsamlarförteckning. Brenners system var en olycka för svensk myntforskning då det för lång tid framöver läste fast både samlare och professionella numismatiker i en föråldrad uppfattning.

År 1704 var ett märkesår i Sveriges numismatiska historia. Vid Näs i Österåkers socken, Uppland, påträffades vid grävning av en grop för trädplantering ett kopparkärl med en större silverskatt. En del av dessa mynt lyckades det Johan Peringskiöld, sekreterare vid Antikvitetsarkivet, kansliråd och fornforskare, att rädda till Antikvitetsarkivet från en guldsmed i Uppsala. Andra mynt hamnade hos enskilda personer, däribland hos Keder. De viktigaste mynten i fyndet var en del äldre svenska mynt och ett danskt. I sin avhandling *Nummi aliquot diversi ex argento præstantissimi*, 1706, attribuerade Keder dessa nyfunna mynt till Olof Skötkonung och Sven Tveskägg. År 1704 hittade man också vid Öna i Mora socken ett antal mynt, anglosaxiska, tyska och ett märkligt svenskt. Det senare hamnade så småningom i Brenners samling. Keder förde det till Anund Jakob.

Den vetenskapliga betydelsen av dessa myntfynd ligger dock inte i att de är sällsynta utan att det med deras hjälp lyckades en myntforskare göra den första korrekta bestämningen av mynt från Sveriges äldre medeltid.

Vad 1700-talets numismatik beträffar blev myntsamlande och myntstudier ett verkligt modeämne. Så gott som alla nordiska historieforskare samlade och skrev om mynt. I text Swedenborgs brev till sin sväger påträffar man ofta numismatiska notiser. Tidens intresse frammanade dessvärre ett antal förfalskningar. Om särskilt Keder var av betydelse

Fig. 1. Kilian Stobæus.

Foto och reprofoto, där inget annat sägs: B. Almgren, LUHM.

för metodiska studier av mynt så finner man även på annat håll intressanta metodfrågor. Läkarna spelade en betydelsefull roll inom numismatiken och dess samlarverksamhet. Ofta möter vi samma namn som inom arkeologien och det allmänna museiväsendet. Både Olof Bromelius, läkare och en av Sveriges yppersta botaniker före Linnés tid, och hans son Magnus von Bromell, anatomie professor och president i Collegium Medicum, samlade mynt. Den senare ordnade inte sina mynt efter Brenners system utan efter fynden, vilket var en förvånande modern synpunkt. Han lade sig vinn om att skaffa sig hela myntskatter. Själv sade han 1731 om sin myntsamling att den "nu kan räknas bland de fullständigaste här i riket".

En av de större händelserna inom numismatiken vid 1700-talets mitt var skapandet av en kunglig numismatisk kommitté. Det började med att Carl Gustaf Tessin föreslog att von Bromellska samlingen skulle införlivas med Antikvitetsarkivet, vilket också skedde 1744. När denna samling inventerats och överförts till

sin nya förvaringsplats, hemställde Tessin i kanslikollegiet den 27 november 1744 att ett tack skulle lämnas till kungen, Fredrik I, för hans tillmötesgående i samband med införlivandet av den von Bromellska samlingen. I samband med detta borde, enligt Tessin, en hemställan göras om inte tiden nu var lämplig för att utarbeta en fullständig "historia numismatica patriae". Han motiverade förslaget med att det fanns åtskilliga "vackra och rara" myntsamlingar i Stockholm. Tessin föreslog vidare att Kungl. Maj:t borde låta ägarna till dessa samlingar samt vissa andra personer sammanträda och jämföra mynten och deras beskaffenhet. Forskningen skulle resultera i en historik om Sveriges mynt. Förslaget godkändes den 4 december 1744 och redan följande dag utsågs elva personer till medlemmar i denna kungliga kommitté (varav en var kvinna!).

Kilian Stobæus

På en gång utmärkt läkare, natur- och fornforskare, botaniker, numismati-

ker och samlare var även Bromeliernas lärjunge och vän Kilian Stobæus (fig. 1). Han var född i Vinslövs socken, Kristianstads län, den 6 februari år 1690 och avled i Lund 1742. Stobæus var, som Carl von Linné mindes honom, en sjuklig man, "enögd, krumpen på ena foten, plågad beständigt av migrän, hypokondri och ryggvärk". Han tillhörde den bekanta skånska lärdomssläkten från Stoby i Göinge, blev tidigt faderlös och uppfostrades hos släktingar, och tillbringade någon tid i Göteborg där han handledes i naturalhistorien av Olaus Bromelius. Därefter läste han medicin i Lund för Döbelius, adlad von Döbeln, promoverades 1721 till medicine doktor och började en omfattande läkarpraktik bland den skånska adeln och Malmös borgerskap.

Stobæus bana blev slingrande. von Döbeln ville inte veta av konkurrens och fast knuten till medicinska fakulteten blev Stobæus aldrig. Ett år vistades han i Göteborg som stadsläkare, åter i Lund blev han omsider professor i naturkunskap och experimentalfysik (1728) för att fyra år senare märkligt nog övergå till professuren i historia. Men ända till sin död drev Stobæus, trots kryckor och plågor, inte bara sin läkarpraktik utan meddelade också i sitt hem, sommartid vid Ramlösa brunns, privat medicinsk undervisning – främst åt de studenter som logerade hos honom och som han omfattade med varm tillgivenhet.

Till hans lärjungar i naturvetenskap hörde Linné och Rosén von Rosenstein, till de humanistiska Lagerbring. Inhytt hos Stobæus visade Linné snart vad han gick för. Han berättar själv historien – hur han genom en annan student i smyg fick låna böcker ur Stobæus' bibliotek, hur denne en natt tog honom på bar gärning vid tänd ljus i kammaren och hur han sedan erhöll fri tillgång till bokskatterna och Stobæus' obegränsade kärlek. Linné förlustade sig i sin värds naturaliekabinett och hörde honom föreläsa om snäckorna. Under hösten och våren 1728 botaniserade han flitigt i Lunds omgivning och lärde sig att torka och klistra upp sina växter efter vad han sett i Stobæus' herbarium. Tacksamhetsskulden till sin lundensiske lärofader erkände Linné alltid – Stobæus var en av dem som upptäckte honom.

På grund av sin mångsidighet som vetenskapsman och samlare blev Stobæus tidigt en berömd man, även om han förvärvade sitt egentliga rykte som passionerad samlare. De

Fig. 2. Anders Jahan Retzius.

stora samlingar av naturvetenskaplig och arkeologisk karaktär som han lyckades hopbrunga skänktes till Lunds universitet. Stobæus föreläste i numismatik och fäderneslandets antikviteter och behandlade i disputationer runstavar, runmynt, medeltida sigill och mynt. Hans naturaliekabinett kallades av Linné "det ljufva Museum Stobæanum" och var ett för sin tid typiskt kuriosakabinett. Där fanns etnografika som kinesiska skor och ett ostindiskt lejon av pärlor, mynt, medaljer och fornsaker, uppstoppade fåglar, ormar i sprit, insekter mellan glas, ett betydande herbarium, mineral och petrifikat. Arkeologiskt viktigt var att Stobæus' museum även innehöll fornsaker.

Stobæus samlade huvudsakligen mynt och medaljer från de skandinaviska länderna. Hans stora samling inköptes 1745 av Lunds universitet, som redan år 1735 som gåva, hade erhållit hans samling av "curiosa och skånska antikviteter". I och med detta förvärv hade grundvalen till Lunds universitets mynt- och medaljsamling skapats. Samlingen omfattade ca 600 mynt.

Inom ämnet numismatik skrev Stobæus den för sin tid viktiga *De Nummulo Brattensburgensi*, tryckt i Lund 1732. Stobæus kunde här konstatera att de sk brattingborgspennningarna, som en del ansåg vara förstena mynt, i själva verket var ett slags fossila skaldjur (armfotingar).

Det förefaller emellertid som om akademien efter Stobæus bortgång inte vidmakthöll intresset för fornsaksstudier. I stället ägnade man sig åt förvärv av mynt och medaljer. Särskilt under Sven Lagerbrings tid

utökades myntsamlingen betydligt. Denne historieprofessor sökte genom föreläsningar och disputationer väcka studenternas håg för numismatiken, en forskningsgren som vid tiden ifråga var mycket på modet. Lagerbring publicerade *Dissertatio de antiquorum nummorum relatione ad hodiernos*, 1762 samt *Dissertatio historica de nummis...*, 1747. Postumt publicerades år 1793 *Beskrifning på en gammal penning som förvaras uti myntsamlingen vid Universitetet*.

Anders Jahan Retzius

År 1787 blev Anders Jahan Retzius ordinarie professor i Naturaliehistoria (fig. 2). Liksom professorn i historia alltsedan Lagerbrings dagar fungerade som prefekt för myntsamlingen, så fortsatte professorn i naturaliehistoria att vara föreståndare för naturaliekiekammaren. Det var nästan omedelbart efter sitt tillträde som ordinarie medlem av det akademiska konsistoriet som Retzius den 14 juni 1788, med en för den tiden ovanligt framsynt motivering, föreslog ett uppdelande av det Stobæanska museet i specialsamlingar: en naturaliesamling, ett konstkabinett och museum historicum. Detta förslag tycks emellertid ha väckt en del betänkligheter inom den lärda församlingen. Men Retzius förtröttades ej utan återupptog förslaget gång efter annan. Han förestavade behovet av ökat utrymme åt den naturhistoriska avdelningen och av större säkerhet åt allas skötebarn – myntsamlingen. Denna hade då under en längre tid dels förvarats i historieprofessorns enskilda bostad och dels stått nedpackad i en kista i universitetets arkivrum. Myntsamlingen erhöll nu "ad interim" en plats i biblioteket, men den verkliga förbättringen inträffade först år 1802, då ett nytt akademihus för inrymmande av auditorier samt sessions- och kansli lokaler uppfördes i Lundagård. Detta kallades sedermera "Kuggis" och revs vid sekelskiftet.

Carl Gyllenberg

Carl Gyllenberg var född i Stockholm 1679 och dog 1746 (fig. 3). Han var greve, minister i London, fredsförhandlare med Ryssland 1719, hovkansler, ledande politiker inom hatpartiet, kansler vid Lunds Universitet och därefter vid Uppsala universitet. Han ägde en ganska betydande myntsamling och köpte även andras samlingar, t ex prästen Henric Jacob Sivers' samling av romerska mynt. Gyllenberg samlade även på

Fig. 3. Carl Gyllenborg. Fotograf okänd.

kuriositeter, vilka skänktes tillsammans med mynten till Lunds universitet.

Joh. Pfeiffers

Andra samlingar av betydelse som tillfördes museet var läkaren, tidningsmannen och assessorn i Collegium Medicum Joh. Pfeiffers. Dennes samling av antika mynt införlivades med myntkabinettet under 1790-talet och utgör idag stammen i den mycket fina antiksamlingen.

Adolph Modéer

Delar av den i numismatiska kretsar välkände skriftställaren Adolph Modéers samling av svenska mynt och medaljer kom också under 1790-talet i myntkabinettets ägo. Han skrev bl a Om drottning Margarethas mynt i Skandinaviskt Museum 1798. Modéers mest kända numismatiska arbete är *Inledning till närmare kunskap om swenske mynt och skådepenningar: från början och intill dess swenska spiran lemnades af konung Håkan Magnusson*, 1796. Boken omfattade inte mindre än 328 sidor vilket får anses vara mycket för sin tid. Innehållet i detta verk har ofta kritiserats som i högsta grad felaktigt och ovetenskapligt. Det var enligt Modéer bättre att attribuera ett mynt åt en viss regent "än att tillägna det åt Herr Obekant eller Herr Ingen, som ännu aldrig gjort något gagn i Werlden"; myntraden inleder han därför med Oden och Tor. Detta arbete ökade inte det lärda Sveriges förtroende för ämnet numismatik – ett ämne som under 1700-talets sista år kritiserades eller nonchalerades. Bidragande till detta var den villervalla som rådde i myntkabinetten i Lund och Stock-

holm, stöld på Drottningholm samt Uppsala-kabinettets milda sömn. Adolph Modéers egen mynt- och medaljsamling hamnade efter uppdelning på flera olika håll, däribland i Lund.

Erland Samuel Bring

Erland Samuel Bring var född i Ausås socken, Skåne, 1736 och dog i Lund 1798. Han var docent i juridik, matematiker och professor i historia i Lund. Bring var också värdare av Lunds universitets mynt- och medaljkabinett. Den fina myntsamlingen fick näst intill irreparabla skador när ryssarna i augusti 1788 hade bränt upp fiskeläget Råå och ett danskt anfall väntades mot Lund. I förskräckelsen insveptes mynten, troligen av Bring själv, i gråpapper utan att närmare granskas – de endast räknades och stuvades därefter ner i en kista. Samlingen kom länge att förbli i detta förvirrade skick. Brings efterträdare Nils Henrik Sjöborg tvingades att lära sig numismatik för att i någon mån kunna få ordning i samlingen. Bring köpte för universitetets räkning delar av Adolph Modéers samling.

Nils Henric Sjöborg

Nils Henric Sjöborg var född i Högestads prästgård, Malmöhus län, 1767 och avled i Stockholm 1838 (fig. 4). Han blev professor i historia i Lund 1799 och pionjär inom svensk arkeologi. Som historieprofessor var han föreståndare för Lunds universitets fornsakssamling, vilken år 1805 nyordnades; då delades den gamla Stobæiska naturalie- och kuriosakammaren, varvid fornsakerna inklusive medeltidsföremål, mynt och medaljer inrymdes i Lundagårdshuset. Sjöborg ordnade själv museet och delvis även den sedan 1788 förvirrade myntsamlingen. I ett brev till Friedr. Rühls år 1806 omtalar han att museisalen inreddes så att man fick "2:ne mindre skräprum, och ett större rum, inrättat till Historiskt Auditorium. Här ser man uti pulpeter och skåp med glasdörrar ett myntkabinett, som innehåller öfver 4000 mynt, af hvilka omkring 3000 äro romerske och grekiske i guld, silver och koppar, omkring 1300 äro svenske guld, koppar och silver mynt. De arabiske, anglosaxiske, tyske, spanske, ryske och danske utgöra blott ett par hundrade".

Kontakterna mellan Sjöborg och Kungl. Myntkabinettet i Stockholm var vid den här tiden svårt ansträngda på grund av ovänskap med riksantik-

Fig. 4. Nils Henric Sjöborg.

variern, Vitterhetsakademiens sekreterare Jonas Hallenberg. Hallenberg låg i strid med många i det akademiska Sverige – främst skåningar vilka han avskydde. Sjöborg förordnades 1814 till en slags antikvitetsintendent – själv såg han sig som tillförordnad riksantikvarie. I arbetet ingick att upprätta förteckningar och beskrivningar över landets fornlämningar samt att insamla fornsaker. Numismatiska frågor berörs i flera av hans arbeten men främst i en liten skrift med titeln *Berättelse om ett i Motala Ström träffadt Fynd*, tryckt i Stockholm 1818. I Lund utkom avhandling *Numophylacium Regiae Academiae Lundensis*, vilken ger intressanta upplysningar rörande Lunds universitets myntkabinettets historia. Avhandlingen utkom i tolv delar mellan åren 1802-1807 och hade lika många respondenter som delar men troligt är att Sjöborg skrivit allt själv. Detta verk imponerade dock ej på C J Thomsen i Danmark, som ironiskt skrev till Sven Hylander 1822 att han gömt ett par av dem "som märkvärdige ved deres Sletted".

Då Sjöborg år 1814 lämnade Historiska museet räknades detta till akademiens mera betydande institutioner. Tyvärr saknades ännu ett bestämt årsanslag. Men bättre tider stundade då "mynt- och antiqvitets-samlingarne" den 30 december 1837 erhöill ett fast årligt anslag om 553 Rdr B:co, år 1848 ökat med 7 Rdr B:co eller sammanlagt 840 Kronor. Större delen av detta, eller 600 kronor, utgick enligt bestämmelse av år 1858 till myntkabinettet och 240 kronor till själva museet.

Johan Gustaf Liljegren

Efter Sjöborgs avgång blev först A O Lindfors och sedan Ebbe Samuel Bring museets prefekt och under den senares tid fick samlingarna större utrymme på vinden i Lundagårdshuset. Detta var innan den på 1830-talet tillbyggda översta våningen uppförts. År 1805 utnämndes C C Rothstein till Sjöborgs amanuens vid samlingarna samt till docent i numismatik och fäderneslandets antikviteter. Rothstein efterträddes i dessa befattningar av G Berggren 1811-1814 och denne i sin tur av Johan Gustaf Liljegren som 1814 blev amanuens och följande år antiquitatum patriæ docens, men redan 1816 flyttade till Stockholm.

Om Liljegren finns att berätta att han var född i Fryeleds socken i Jönköpings län den 27 februari 1791 som son till hemmansbrukaren Jonas Johansson och hans hustru Catharina Nilsson. Jon, som han kallas i dopboken, var näst yngst av tolv syskon. Först år 1803 antog han namnet Liljegren. Som tioåring blev han elev till hemsocknens mjölnare. Sensommaren 1802 var Liljegren i Rydaholm, där gymnasiisten Anders Hjelmqvist tog hand om sin syssling. 1803 sattes han i Växjö skola och blev fem år senare gymnast. Han tog studentexamen i Lund 1811 och inskrevs i Smålands nation. Redan samma höst finner vi den vetgirige studenten på över en veckas besök i Köpenhamn.

I Liljegrens visserligen kortfattade dagboksanteckningar kan man följa hans bana. Den fattige bondstudentens liv var nog inte alltid så lätt: "Intet bröd, ... lånte 3 Rd av Dahlgren". Man finner honom också försöka hjälpa upp sin klena kassa med att ge privatlektioner, inte bara i vanliga ämnen utan även i att "blåsa fleute" – hans blygsamma taxa tycks ha varit 12 skillingar banco.

Redan i sin hemsocken tycks Liljegren ha fattat tycke för studiet av fäderneslandets antikviteter. Troligen har han blivit inspirerad av den i socknen bosatte majoren B A Ennes på Näsbyholm, mest känd som författare till det bekanta arbetet *Carl XII:s krigare*. Ennes lär ha varit den som, förmodligen genom rekommendationsbrev, förmedlade Liljegrens bekantskap i Lund med Nils Henric Sjöborg. Han gjorde ett besök hos denne redan samma dag han avlagt studentexamen hösten 1811. En dag i november 1813 är Liljegren "hos Sjöborg att bli amanuens" och i februari 1814 skrev Liljegren numis-

matik, dvs utförde katalogarbete åt Sjöborg i Myntkabinetet. Att Sjöborg verkligen tog hand om sin amanuens framgår klart av dagboken. I början av november 1814 ventilerades under Liljegren som preses de två första delarna av hans akademiska avhandling *Analecta Monumentorum ad Ed.* Efter disputationen sökte sig Liljegren åter till Köpenhamn och man förstår hur han dras till dess rika kulturskatter. Avhandlingens tredje del ventilerades sommaren 1815 och i juli blev han Antiquitatum Patriæ Docens. I juni 1816 blev Liljegren o e adjunkt vid universitetet i Lund. Tydligt på inrådan av Sjöborg företog Liljegren i september samma år en för sin framtid avgörande handling: han flyttade till Stockholm. Där hade han, utom Sjöborg men genom dennes förmedling, en högre och mäktigare gynnare – det var statsrådet och akademikanslern greve Lars von Engeström.

Sven Hylander

Sven Hylander var född i Lund 1797 och avled i lungtuberkulos i samma stad 1825. Han var akademiadjunkt, historiker och forn- och myntforskare. Professor Lindfors knöt Hylander till Historiska museet i Lund 1817 för att denne skulle börja arbeta i myntkabinetet. Här blev han senare underprefekt. Hylander skulle främst ordna de antika mynten som låg i total oordning. Den store danske forn- och myntforskaren Christian Jürgensen Thomsen kom mycket snart att uppskatta den unge Hylanders kunskaper och uppmuntrade honom på olika sätt; han skickade textnyttiga numismatiska skrifter som stöd i arbetet vid myntkabinetet. Sven Hylander besökte Thomsen i Köpenhamn 1819 och stannade därefter kvar i Danmark i fem månader för att bl.a. studera numismatik. Han företog även en längre studieresa till Frankrike, där han bland många andra även fick träffa den berömda myntforskaren Th. E. Mionnet, författaren till bl.a. *Description de médailles antiques, grecques et romaines avec leur degré de rareté et leur estimation*, 1806-13. Ett verk som blev en verklig hjälprea särskilt vad beträffar de grekiska mynten.

Hemma i Sverige arbetade Hylander år 1823 med den romerska samlingen i Uppsala universitets myntkabinet. Samma år skickade han även med de romerska och anglosaxiska mynten i Lund. Efter Hylanders död 1825 upphörde för en tid Thomsens förbindelser nästan helt

Fig. 5. Bror Emil Hildebrand.

med Lund. Det är tydligt att han hade tänkt sig Hylander som framtidsmannen. Denne hade inte bara varit hans bästa vän utan därtill hade Thomsen också under årens lopp i sina talrika brev lagt ner en verklig skatt av kunskaper, erfarenhet och råd för Hylanders utbildning. Allt detta, som skulle ha varit en skapande och fortverkande kraft, om Hylander fått leva, förvandlades plötsligt till bara en packe brev utan större betydelse för framtiden.

Gustaf Casten Aspegren

En myntsamling som vid den här tiden starkt bidrog till myntkabinetets uppbyggnad tillhörde kronbägaren Gustaf Casten Aspegren, född i Karlskrona år 1791. När Aspegren avled 1828 utbjöds hans samling som omfattade grekiska och romerska mynt, svenska mynt och medaljer, jetonger och plåtmynt, utländska mynt och medaljer från bl.a. Danmark, England, Frankrike, Spanien, Portugal, Italien, Ryssland, Holland, Polen och Tyskland. Bror Emil Hildebrand fick se samlingen julen 1829 och på hans förslag beslöt Consistorium Academicum i Lund den 27 mars 1830 att inlösa densamma. Hildebrand förordnades att resa upp och hämta samlingen som bestod av 1051 mynt, därav 8 av guld, 349 av silver och 604 av koppar, tillika med 23 plåtmynt mm. En rapport om inköpet lämnades av Hildebrand och Bring i Lunds Weckoblad den 9 juni 1830.

Bror Emil Hildebrand

Fornforskaren, numismatikern och museimannen Bror Emil Hildebrand blev student i Lund 1820 vid endast 14 års ålder och promoverades till fil. magister 1826 samt blev slutligen fil. jubeldoktor 1877 (fig. 5). Han utnämndes till docent i numismatik vid Lunds universitet 1830 och till amanuens vid universitetets historiska museum samma år; senare blev Hildebrand av Kungl. Maj:t förordnad till biträde vid Kungl. Myntkabinetet i Stockholm 1832. Som numismatiker och arkeolog fick han sin avgörande skolning hos C J Thomsen i Köpenhamn, grundläggaren av det arkeologiska treperiodsystemet, vilket infördes i de svenska museerna, först i Lund och sedan i Stockholm. Myntkabinetet upplevde något av en storhetstid under B E Hildebrand och beståndet av särskilt skånska medeltidsmynt ökade kraftigt, bland annat genom det stora myntfyndet från Borup, Hyby socken. Vid hans avgång 1832 fanns över 160 danska mynt från tiden 1016-1075 medan det ett par år tidigare endast fanns ett. Hildebrand skrev mycket om anglosaxiska mynt och svenska medaljer och lade därmed en fast grund för senare tiders forskning. Hans avhandling *Numismata Anglo-Saxonica musei academiae Lundensis*, del 1-3, utkom i Lund år 1829.

I "instruktionen för vederbörande till iakttagande vid vården af Carolinska akademins historiska museum och myntsamling" av den 30 april 1836 stadgades att professor i historia skulle vårda samlingarna, sörja för deras tillväxt, författa behövliga kataloger och förevisa dem såväl för resande som "för den studerande ungdomen alla ons- och lördagar i Maj och October månader". Vid påfordran skulle de övriga lärarna i historia biträda honom.

År 1846 förflyttades Historiska museet från Lundagårdshusets vindsvåning till östra delen av byggnadens bottenvåning. Myntsamlingen fick dock stanna kvar på vinden. År 1882 flyttade Historiska museet in i den då nybyggda, av Helgo Zettervall ritade, universitetsbyggnadens pelarsal.

Carl Johannes Tornberg

En fullständig skilsmässa hade inträffat mellan myntkabinetet och historiska museet år 1856, då de båda avdelningarna fick var sin styresman. Den berömde orientalist och numismatikern Carl Johannes Tornberg övertog vården av myntsam-

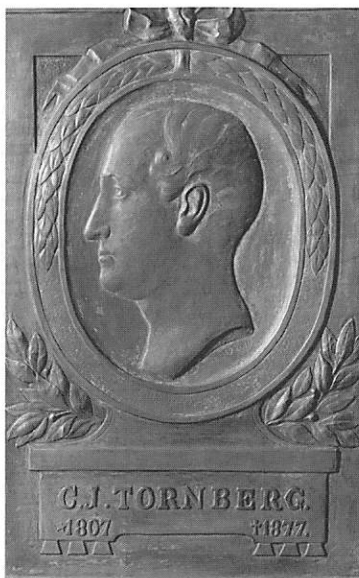

Fig. 6. Johannes Tornberg.

lingen (fig. 6). Hans betydelse för dess tillväxt och förkovran kan inte överskattas och hela myntsamlingen ordnades och katalogiserades av honom. År 1847 hade han blivit utnämnd till e o professor i österländsk litteratur vid Lunds universitet. Året därpå gav han ut sitt epokgörande verk: *Numi Cufici Regii Numophylacii Holmiensis*, som bygger på Kungl. Myntkabinetets islamiska samling. Man kan kanske tro att en sådan bok skulle vara föråldrad och utan betydelse idag – så är emellertid icke fallet. Fortfarande används arbetet runt om i världen och hans resultat har ofta utgjort utgångspunkt för vidare forskning.

Sven Söderberg

År 1888 blev Sven Söderberg museets föreståndare och nedlade ett nitiskt och framgångsrikt arbete vid myntkabinetet (fig. 7). Han utökade ansevärt samlingarnas omfattning och igångsatte en komplettering av myntbeskrivningarna i enlighet med modernt lappkatalogsystem. Beståndet av romerska republikanska mynt samt danska och utländska, särskilt anglosaxiska medeltidsmynt, tillväxte betydligt.

Eftersom föreståndarskapet för institutionen inte var förenat med någon speciell ordinarie befattning, inträdde dåvarande professor i historia Martin Weibull år 1901 som museets prefekt efter Söderbergs fränfalle. De löpande ärendena sköttes

av amanuensen, sedermera docenten Nils Wimarsson. I maj samma år förordnades Otto Rydbeck till e o amanuens vid Historiska museet samt mynt- och medaljkabinetet, vilket då återigen förenats med museet. Det visade sig emellertid snart nog nödvändigt att vid sidan av inspektoratet anordna en särskild föreståndarebefattning vid museet. Till innehavare av denna post, med en avlöning av 2000 kr, utsågs i februari 1904 Otto Rydbeck.

År 1908 blev den gamla byggnaden i Lundagård, vars bottenvåning använts till bibliotek, ledig. Biblioteket förflyttades till en ny institution på Helgonåbacken, varvid universitetsmyndigheterna beslöt att upplåta byggnaden till Historiska museet. En del inrednings- och ordningsarbeten var nödvändiga och först i maj 1910 var inflyttningen fullbordad. Tills vidare måste emellertid mynt- och medaljkabinetet och den etnografiska samlingen på grund av bristande utrymme kvarstanna i universitetsbyggnaden. Några år senare fick även det zoologiska museet en ny institution vilket innebar att museet år 1918 fick överta byggnaden vid Krafts torg. Denna var ritad av arkitekten Axel Nyström som biskopshus men kom aldrig att användas som sådant.

Otto Rydbeck

Otto Rydbeck blev den förste innehavaren av professuren i förhistorisk arkeologi och medeltidsarkeologi och var verksam åren 1919-1937 (fig. 8). Under hans prefekttid inköptes i huvudsak danska och i synner-

Fig. 7. Sven Söderberg.

Fig. 8. Otto Rydbeck.

het lundensiska medeltidsmynt samt en kompletterande uppsättning av de för Sverige särskilt karakteristiska plåtmynten. För den sistnämnda dyrbara samlingen konstruerades en lång, tunn glasmonter, vilken täckte en hel vägg och där hela plåtmyntserien ställdes ut. Historiska museet hade år 1918 flyttat in i sin nuvarande byggnad och år 1928 förflyttades myntsamlingen till museets vindsvåning efter dess apterande till museilokal. De för undervisning behövliga mynten exponerades kronologiskt i en lång bordsmonter, medaljerna och minnespenningarna i en fristående mittmonter och huvudsamlingarna i äldre skåp. De flesta skåpen är tillverkade under slutet av 1800-talet. Institutionens ekonomiska förhållanden omöjliggjorde dessvärre en tillfredställande lösning av monterfrågan i dess helhet. Denna hade också motverkats av de ständigt återkommande förflyttningarna. Mynt- och medaljkabinettet hade under loppet av trettio år varit inhyrt på fem olika ställen.

Vid Otto Rydbeck's anställning vid Historiska museet år 1901 hade myntkabinettet och museet ett anslag av 500 kr vardera. Sedermera ökades museianslaget efter ständigt nya krav och uppgick slutligen till 1.500 kr; i vilken summa även utgifterna för myntkabinettet inberäknats. Medan myntkabinettet i mitten av 1800-talet hade större årsanslag än Historiska museet fanns det på 1930-talet praktiskt taget inga medel för inköp och dåligt med numismatisk litteratur.

Nils Ludvig Rasmuson

Nils Ludvig Rasmuson var numismatiker och amanuens vid mynt-

kabinettet under åren 1927-1930. Rasmuson blev 1931 anställd vid Kungl. Myntkabinettet i Stockholm där han kom att verka fram till 1971. Han var dess chef från 1946. Rasmuson var en flitig numismatisk skribent med en oerhörd beläsenhet och förtjänade verkligen det hedersdoktorat han fick av Lunds universitet år 1956.

Holger Arbman

Efter Otto Rydbeck's avgång följde en mindre aktiv tid för myntkabinettet fram till dess att professor Holger Arbman tog sig an det 1945. I princip kan man säga att myntkabinettet sov en törnrosasömn mellan åren 1937-1945.

Ulla S. Linder Welin

År 1946 knöts orientalisten Ulla S. Linder Welin till Historiska museet och blev ansvarig för myntkabinettet där hon var verksam under större delen av 1950-talet (fig. 9). Hon tjänstgjorde också vid Malmö museum. Under närmare fyrtio år var Ulla Welin Skandinavien's ledande forskare inom det vidsträckta äm-

Fig. 9. Ulla S. Linder Welin.
Fotograf Nils Lagergren.

nesområde som kan sammanfattas under beteckningen islamsk numismatik. För mynt- och medaljsamlingen betydde hennes insatser en kraftig uppräckning. I samråd med Erik Welin kompletterade hon genom inköp den grekiska samlingen. Hon förberedde en ny utställning av både allmän och svensk mynthistoria, ett arbete som senare kom att övertas av Brita Malmer. Ulla Welin delade gärna med sig av sina kunskaper om numismatikens elementa och hade en beundransvärd kunskap även i frågor långt utanför hennes egentliga specialitet, de islamiska mynten.

Fig. 10. Brita Malmer. Fotograf okänd.

Brita Malmer

År 1951 kom ytterligare ett stort uppsving för myntkabinettet i och med att Brita Malmer knöts till samlingen (fig. 10). Professor Malmer kommer för all framtid att inta en central plats inom nordisk numismatik. Bördig från Skåne och tillgiven sin skånska hembygd har hon en naturlig kontakt och närhet till Danmark och dansk tradition. I sin mångåriga verksamhet har hon engagerat sig för ett starkt och utvidgat internordiskt samarbete på flera plan, inte minst inom den numismatiska forskningen. Hon tog en gedigen och för fortsatta numismatiska studier väl upplagd fil kand examen 1949. Hennes viktigaste och mest kända lärare under studieåren var Sture Bolin, internationellt känd historiker och numismatiker, och arkeologen Holger Arbman. 1953 blev hon fil lic i nordisk och jämförande fornkunskap på en avhandling om Sven Estridsens bysantinska mynttyper. Disputationen på doktorsavhandlingen *Nordiska mynt före år 1000* ägde rum i Lund år 1966.

Under sin tid i Lund deltog Brita Malmer mycket aktivt i arbetet vid myntkabinettet och ordnade på ett utomordentligt pedagogiskt sätt det stora skattfyndet från Igelösa och mynten från utgrävningen av S:t Jörgens kapell i Åhus, som hennes make undersökt. Jämsides med sin tjänst i Lund hade hon under ett år (1952/53) deltids tjänst som föreståndare för mynt- och medaljsamlingen vid Malmö museum.

Efter Brita Malmer's flyttning till Stockholm och Kungl. Myntkabinettet 1959, vars chef hon var åren

Fig. 11. Myntkabinettet, Lunds Universitets Historiska museum.

1971-1979, kom Historiska museets myntkabinett återigen in i ett vilande skede.

Från 1982 arbetar författaren som ansvarig antikvarie kontinuerligt med att nybestämma, registrera och katalogisera de äldre delarna av myntsamlingen. Alla de mynt som från 1980-talets mitt har grävts upp i Skåne får också bestämmningar och sin slutliga förvaringsplats i myntkabinettet (fig. 11). Den nuvarande accessionen av mynt till myntkabinettet består till övervägande delen av arkeologiskt funna mynt. Tidigare skickades alla dessa mynt till Stockholm för bestämning och de kom i många fall att bli kvar där. Nu stannar samtliga dessa mynt i Skåne. Antalet arkeologiskt funna mynt har under senare år kraftigt ökat i omfattning till följd av de stora utgrävningar som har ägt rum i regionen, bla Åhus och Uppåkra. Författaren har i sin forskning huvudsakligen ägnat sig åt de skånska mynten i samlingen och i ett antal artiklar belyst dessa mynt ur olika synvinklar samt även skrivit en historisk översikt av Skånelands mynthistoria. Även romerska mynt och de romerska kejsarnas bruk att använda dessa

som ett politiskt propagandamedel har varit föremål för studier.

*

När ovanstående rader skrivs vilar ett tungt, mörkt moln över Historiska museet och dess verksamhet. På grund av att Lunds Universitet i sitt bokslut för 1999 visade ett större underskott ålades de olika fakulteterna att ta fram förslag till besparingar. Bakgrunden till underskottet i ekonomin är de senaste årens kraftiga besparingar inom främst grundutbildningen samt stora och ofinansierade reformer. I den svåra ekonomiska situation som råder klarar inte området för humaniora och teologi att fortsättningsvis ta ett lika omfattande ansvar som hittills för museer och samlingar. Museet riskerar att förlora hälften av sina statsbudgetmedel. Det särskilda statsbidrag som staten idag skjuter till för omhändertagande av arkeologiska fynd täcker inte kostnaderna för denna verksamhet. Om besparingsförslaget genomförs i sin helhet innebär det att inga nya fynd längre kan tas emot utan att allt nytt material måste skickas till Statens Historiska Museer (Historiska Museet och

Kungl. Myntkabinettet) i Stockholm, att museiverksamheten vid Historiska museet i Lund kommer att reduceras till ett minimum och att personalen skingras.

Litteratur

- Gamby, E.: *Bländ numismatiker. Minnen från 1920-, 1930- och 1940-talen*. Stockholm, 1984.
- Hikuin 11*. Højbjerg, 1985.
- Hildebrand, B.: C.J. Thomsen och hans lärda förbindelser i Sverige 1816-1837. Uppsala, 1937.
- Högberg, Th.: *Svenska numismatiker under fyra sekler. En biografisk-bibliografisk handbok*. Göteborg, 1961.
- Lindroth, S.: *Svensk lärdomshistoria. Frihetstiden*. Södertälje, 1989.
- Nathorst-Böös, E. och Wiséhn, I.: *Numismatiska forskare och myntsamlare i Sverige fram till 1830-talet. NM XXXVI*. Uppsala, 1987.
- Rydbeck, O.: *Den arkeologiska forskningen och historiska museet vid Lunds universitet under tvåhundra år. 1735-1937. Meddelanden från Lunds Universitets Historiska Museum*. Lund, 1943.
- Thordeman, B.: *Nordens offentliga myntsamlingar. NNÄ 1937*. Köpenhamn, 1937.

Från sagans värld till sköna toner via smaklökarna

Kungliga Myntkabinetten har tack vare medel från Sven Svenssons stiftelse för numismatik förvärvat nya medaljer till den franska samlingen. Medaljerna kommer från La Monnaie de Paris och har ett minst sagt brett utbud av motiv: författare, gastronom, kompositör, sagofigur, ostar och eurosymbolen.

Antoine de Saint Exupéry

Av Jean Letourneur 1992. På medaljens åtsidan (bild 1a) har vi St Exupérys byst i högerprofil. På axeln kan man läsa: Antoine de Saint Exupéry | 1900 . 1944.

Antoine de Saint Exupéry föddes i Lyon 1900. Han var pilot och författare. Han skrev främst om sina upplevelser som flygare och tog upp sin tro på människornas broderskap i böcker som *Vol de Nuit*, *Terre des Hommes*, osv. År 1944 försvann han under ett flyguppdrag vid Korsikas kust. 1988 utanför Bandol i södra Frankrike fann en fiskare pilotens armbandslänk, som han hade fått strax efter publiceringen av boken *Le Petit Prince*.

På frånsidan (bild 1b) är det karriären som pilot och författare som framhålls. St Exupéry sitter i cockpiten på ett plan. Själva planet har en hög och stark relief. Runt medaljkanten kan man läsa titlarna på de böcker han skrivit: *Lettre à un Otage* . *Le Petit Prince* . *Citadelle* . *Carnets* . *Courrier Sud* . *Vol de Nuit* . *Terre des Hommes* . *Pilote de Guerre*. De titlar som återfinns i skyn är i relief och de andra på själva planet är i lågrelief.

Fotograf (liksom följande):
Jan-Eve Olsson, RAÄ.

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt sedlar medaljer
ordnar nålmärken

Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-411 50 81
Fax. 08-411 52 23

1a-b. Antoine de Saint-Exupéry av Jean Letourneur, 1991.

Le Petit Prince

Av Renée Mayot, 1992. Le Petit Prince är St Exupéry's sagofigur från boken med samma titel. Den skrevs 1943 då Antoine de Saint Exupéry levde i USA. Det är en sagobok tillägnad vuxna som en gång varit barn.

På åtsidan (bild 2a) ser man Lille Prinsen stående på en bit av sin planet med en av de tre vulkanerna som ryker. Rävnen lutar sig mot Lille Prinsens ben. Rosen, som hostade för att få Prinsens uppmärksamhet, har han vid hjärtat och inte under kupan. I bakgrunden, dvs i rymden, ser man några av alla de stjärnor som affärsmannen räknade, på höger sida har vi jorden med Afrikas kontinent markerad. Det är ju där i Sahara-öknen som piloten träffar på Lille Prinsen. På vänster sida finner man två planeter; kanske är det den turkiske astronomens upptäckter eller planeterna tillhörande konungen, de högfärdiga människan, drinkaren eller lykttändaren. Lille Prinsen symboliserar det barn Saint-Exupéry och hustrun Consuelo aldrig fick. Rosen är Consuelo och hostningen är egentligen astman som hon led av.

På frånsidan (bild 2b) har vi slutscenen från boken då Lille Prinsen faller och dör. "Det syntes bara en gul blyxt intill hans vrist. Han blev stående orörlig ett ögonblick. Han skrek inte. Han föll mjukt som ett träd faller. Tack vare sanden hördes det inte ett enda ljud."¹ Det är det enda sättet för honom att komma tillbaka till sin planet. Denna bild är hämtad från Saint-Exupéry's teckning.

Fromages de France

Av André Chevalard 1971. Frankrike är det landet i världen, tror jag, som har det största utbudet av ostar. Sir Winston Churchill lär ha sagt till General de Gaulle vid det tragiska nederlaget 1940: "General, ett land som har 300 sorters ostar kan inte dö".² De Gaulle lär ha själv sagt vid ett annat tillfälle: "Det är en omöjlighet att regera ett land med 400 ostar".

Denna medalj är en hyllning till alla dessa ostar och producerades i en begränsad upplaga 1970. Myntkabinettets exemplar är från den obegränsade upplagan som nyligen producerats. Olika franska ostar är utplacerade på ett oavslutat halmunderlag i månformat (bild 3a). Ostarna som man kan känna igen är bl. a. emmentaler, chèvre (Balzacs favorit), brie (tillverkad efter ett recept av Marie Harel), och kungen bland dem alla:

roquefort. Bland ostarna finns det tre flaskor vin (Bordeaux, Alsace och Bourgogne) som är outhärliga vid ostarnas avnjutning. Placerad centralt bakom ostarna och flaskorna finner man en glaskupa. Konstnärens signatur finns längst ner: A Chevalard. Denna nedre del av medaljen har en mycket upphöjd relief och

sticker verkligen fram. Den övre delen med dess låga relief ger ett djup och en bakgrund som i sin del gör scenen levande. Det enda som har relief på denna del av medaljen är texten som går runt: FROMAGES DE FRANCE (ostar från Frankrike). Det finns en mycket stark symmetri och balans på åtsidan.

2a-b. Le Petit Prince av Renée Mayot, 1991.

3a-b. Les fromages de France
av André Chevalard, 1971.

4a-b. Jean Anthèlme Brillat-Savarin
av Henri-Louis Bouchard, 1957.

Frånsidans text: DE GVSTIBVS ET | ODORIBVS NON DISPVTANDVM (man skall inte disputera om smaker och lukter), är inskriven på en remsa som skall representera en markis över ett marknadsstånd (bild 3b). Scenen som utspelas på denna sida är hämtat från medeltiden. En man iförd en tidstypisk dräkt bär en penningpung vid ett bälte. Vid fötterna har han en korg. Han står vid ostståndet och skall ta emot en ost

som försäljaren bakom bordet räcker honom. På bordet finns ett urval av ostar. På marken framför bordet ligger en hund på en filt och tittar mot vänster. Någon är på väg mot ostståndet. Till vänster bakom försäljaren hänger en våg uppfäst vid markisen. Till höger om köparen ser man en pall, på vilken två ostar vilar och ett kärl, i vilket man bereder smör. Under dessa har vi konstnärens initialer AC.

Jean Anthelme Brillat-Savarin

Av Henri-Louis Bouchard 1957. Den franske politikern, författaren och gastronomen Brillat-Savarin är avporträtterad i högerprofil iförd dåtidens peruk (bild 4a). Han bär en rock och kråsskjorta. Konstnärens signatur finns på axeln: Bouchard.

På frånsidan (bild 4b) ser vi honom sittande i vad som ser ut att vara en mycket skön fåtölj vid ett litet runt bord på vilket det finns ett pappers-

ringar. Bland de tjugo aforismerna kan man läsa: "Skaparen ålägger människan att äta för att leva, lockar henne därtill genom aptiten, och skänker henne njutningen som belöning"³ eller "Bordet är det enda ställe, där man aldrig har tråkigt under den första timmen"⁴ men också "De som äter eller dricker till övermått, förstår varken konsten att äta eller dricka"⁵ och "Värdinnan i huset bör alltid förvissa sig om att kaffet är gott, och värden om att likörerna är av utsökt slag"⁶. För att återknyta till medaljen med de franska ostarna, skriver Brillat-Savarin, att "en dessert utan ost är som en skönhet med blott ett öga"⁷.

ark, ett bläckhorn med en fjäderpenna. Bakom stolen finns en öppen bok. På den övre vänstra sidan texten: MEDITATIONS | DE GASTRONOMIE | TRANSCENDANTE (betraktelser över gastronomins överlägsenhet). I den nedre högra delen av medaljen texten: ECRIVAIN | PHILOSOPHE | ET SAVANT (författare, filosof och vetenskapsman).

Jean Anthelme Brillat-Savarin (1755-1826) är mest känd för sitt verk *Physiologie du goût* (Smakens fysiologi) från 1825 som betraktas som gastronomins klassiska verk. Det är ingen kokbok utan en samling av fysiologiska, filosofiska, historiska, moraliska och gastronomiska anekdoter, aforismer och funde-

5a-b. Maurice Ravel av Rodolphe Caillaux, 1975.

MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19507

S-104 32 Stockholm 19

T-Rådmansgatan (uppgång Handelshögskolan)

+ fax 08-673 34 23

Svenska och utländska mynt, sedlar och ordnar i stor sortering.

Öppet: vard. 11-18, lörd. 10-14

Bli medlem i

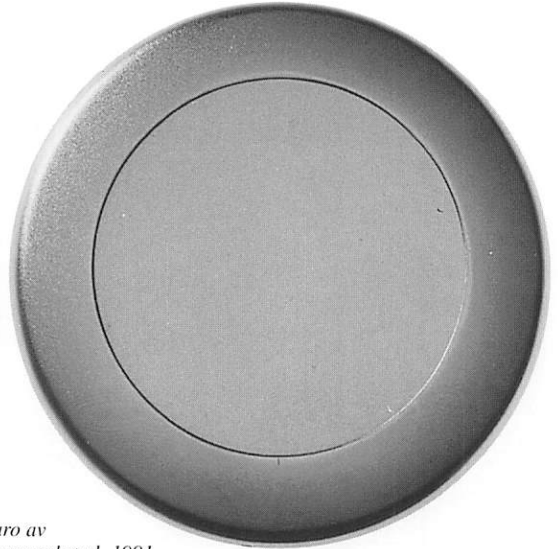
SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Årsavgiften är 200 kr.

Som medlem får Du SNT automatiskt

Du kan också enbart prenumerera på tidningen
Det kostar endast 160:- per år.

6a-b. Euro av
Monnaie de Paris gravyrverkstad, 1991.

Maurice Ravel

Av Rodolphe Caillaux 1975 Den franske tonsättaren, dirigenten och pianisten är här avporträtterad i vänsterprofil (bild 5a). Det ser ut som om han lyfter huvudet från medaljen därför att det finns ett slätt avtryck som träder fram. Medaljens bakgrund är mönstrad med grova drag och en ojämn räfflad kant följer runt medaljen. Denna yta, som är nersänkt, ger ett intryck av liv. Texten: MAURICE RAVEL löper runt medaljen och konstnärens namn CAILLAUX finner man under profilen.

Ravel är känd för pianoverket *Pavane pour une infante défunte* och orkesterverken *La valse* och *Boléro*. Ravel's födelsehus vid hamnen i Ciboure finns avbildat på fransidan (bild 5b). Staden Ciboure finner man i departementet Aquitaine vid Pyrenéerna och Atlantkusten inte långt ifrån Biarritz. Det är en liten stad på

ca 6.400 invånare. Själva huset är daterat till 1600-talet och har en holländsk fronton. Det påstås att kardinalen Mazarin skulle ha vistats i detta hus redan under 1600-talet.

Euro

Av Monnaie de Paris gravyrverkstad 1991. Detta tunga blåmaljerade föremål är en papperspress (bild 6a+6b). Den har tolv stjärnor i cirkel och i mitten mot den blåa bakgrunden finner man det som idag är eurosymbolen: €. När detta föremål gjordes var det nog tänkt att det skulle bli en symbol för fördraget om Europeiska unionen, dvs Maastrichtavtalet. I detta fördrag fastställdes villkoren och tidsplanen för införandet av den gemensamma valutan. De tolv stjärnorna på papperspressen representerar de tolv medlemsländer som 1992 först undertecknade avtalet.

Litteratur

Brillat-Savarin, J. A., *Smakens fysiologi*, Stockholm 1963.

Mourrel, Vincent, Une médaille à la gloire des fromages de France, *Le Club français de la médaille*, nr 29, Paris 1970.

Nationalencyklopedin, band 3, 1990, s. 311.

Nationalencyklopedin, band 15, 1994, s. 438.

Nationalencyklopedin, band 16, 1995, s. 194.

Saint-Exupéry, A. de, *Lille Prinsen*, Stockholm 1982.

Saint-Exupéry, A. de, *Le Petit Prince*, Paris 1999.

Verne, Françoise, Les médailles du gastronome, *Le Club français de la médaille*, nr 33, Paris 1971.

Noter

¹ Saint-Exupéry, A. de, *Lille Prinsen*, Stockholm, 1982, s. 91.

² Verne, F., Les médailles du gastronome, *Le Club français de la médaille*, nr 33, Paris 1971, s. 164.

³ Brillat-Savarin, J. A., *Smakens fysiologi*, Stockholm 1963, s. 13.

⁴ Brillat-Savarin 1963, s. 13.

⁵ Brillat-Savarin 1963, s. 14.

⁶ Brillat-Savarin 1963, s. 14.

⁷ Brillat-Savarin 1963, s. 14.

Strandbergs Mynt

&
Aktiesamlaren AB

köper och säljer

Mynt, sedlar, ordnar, medaljer, aktiebrev
äldre handlingar m.m.
charta sigillata, fornsaker m.m.

Se vår hemsida

www.aktiesamlaren-bjb.se

Arsenalsgatan 8C, Box 7377, 103 91 Stockholm
Tel: 08-611 01 10, Fax: 08-611 32 95

BÖCKER OCH MYNT

Köpes och säljes!

- Lista på numismatisk litteratur kan erhållas.

Besök efter
överenskommelse

BOK & ANTIK AB

Box 6078, 187 06 Täby.
08-510 128 18

Marie-Astrid Voisin

Bankernas Stockholm

En artikel infördes i *SNT* 2000:2 under rubriken *Några anteckningar belysande det svenska affärsbanksväsendets utveckling*. Nedanstående artikel får betraktas som en fristående fortsättning till den tidigare.

Ända fram till mitten av 1600-talet var Sverige ett banklöst land. Under naturhushållningens tid fanns inte något underlag för en bankrörelse. Redan Gustav Vasa lär dock ha haft planer på en växelbank i Stockholm och i Johan III:s förfatningar av år 1574 och 1575 talas om en *Vexel-Bank* i huvudstaden, varmed antagligen mera äsytas ett växlingskontor än en bank. Någon bank blev det emellertid inte då. En ny impuls gav nog de i början på 1600-talet grundade bankerna i Amsterdam och Hamburg. Sålunda föreslog Gustav II Adolf stiftandet av banker i de större städerna, och rikskanslern Axel Oxenstierna skrev till sin bror Gabriel 1635, "att man borde i Stockholm anställa en Bank av låning, uti vilken man för pant och skäligt intresse kunde få penningar till låns, under vissa villkor och betalning, därmed till att stoppa den penningnöd, som eljest fanns, såsom ock att ha ett medel, där en ärlig sina penningar kunde inlägga med säkerhet och icke hålla dem för onyttiga". Drottning Kristina beviljade år 1646 några utlänningar privilegium att in-

rätta en Låne-Bank i Stockholm, som emellertid inte kom till stånd.

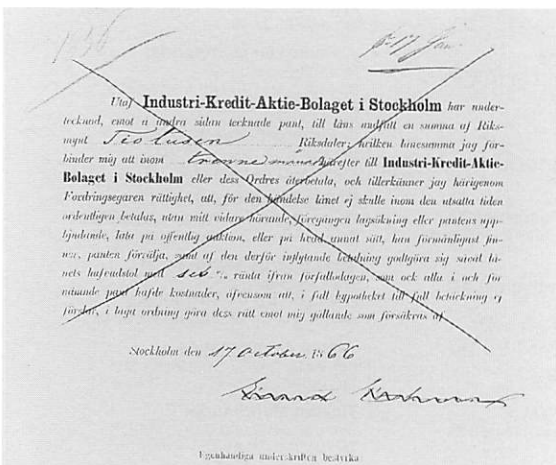
Tio år senare utfärdade dock Karl X Gustav från Marienburg i Preussen privilegier till kommissarien i Kommerskollegiet Johan Palmstruch att få driva en lånebank och växelbank i Stockholm. Palmstruch hade erbjudit sig att upprätta en sådan, *Stockholm Banco*, för att "negotiera nyttiga, hellosamma och nödiga ting". Lånebanken skulle vara öppen alla vardagar kl. 8-11 f.m. och 2-5 e.m., men växelbanken endast på eftermiddagarna för att ta emot insättningar, med vilka lånerörelsen huvudsakligen drevs. Vidare föreskrevs det, att av den behållna vinsten skulle Kungl. Maj:t och kronan ha hälften, medan resten skulle delas lika mellan Stockholm stad och Banco-Compagniet. Stadens del skulle användas till "en ny gatas förfärdigande ifrån slottet genom Brunkeberg". Någon sådan gata fick inte Stockholm.

Stockholm Banco, eller den Palmstruchska banken, började sin verksamhet 1657. Redan efter några få år råkade banken i svårigheter. Regeringen fick då vidtagna åtgärder för att möjliggöra inlösen av de s.k. kreditivsedlarna, som banken utställt sedan 1661, och vilka för övrigt var de första allmänt cirkulerande banksedlarna i världen, och härigenom kom insättarna undan helskinnade. Banken likviderades av staten 1668, och samma år inrättades *Rikets Ständers Bank* nu med riksdagen som huvudman (och således världens äldsta statliga bank), ett namn som först

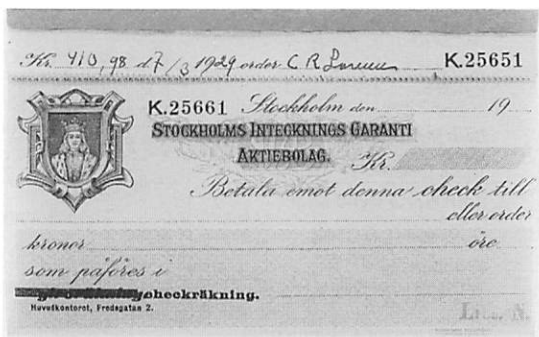
1867 – när ståndsriksdagen upphörde – ändrades till *Sveriges Riksbank*. Ett tiotal år efter övertagandet flyttade banken från det s.k. Gamla bankhuset vid övre Storkyrkobrinken till bankhuset vid Järntorget, där den blev kvar ända till en bit in på 1900-talet.

Riksbankens rörelse var under de första årtiondena märklig i så måtto, att den i mångt och mycket drevs efter samma linjer som affärsbankerna under 1900-talet. Man byggde på en omfattande inlåning från allmänheten, som enligt en hemlig instruktion fick på ett "anständigt", dvs mätligt sätt användas till utlåning, och någon sedelutgivning förekom inte till en början.

Den ekonomiska kris som det Stora Nordiska kriget 1700-1718 utlöste skakade också Riksbanken, och den liksom de s.k. transportsedlar, som banken år 1701 börjat ge ut, betraktades med mycken misstro. Hela 1700-talet och de första årtiondena på nästa sekel präglades för övrigt av för allmänheten smärtsamma kast i penningvärdet. Obehagliga s.k. realisationer, dvs devalveringar av växelkursen på banksedlar, förekom vilka framkallade nöd och missnöje – ett missnöje som enligt dåtida talrika pamfletter tog sig betydligt starkare uttryck än vad vi är vana vid idag. Riksbankens rörelse inskränktes i huvudsak till en mångfald små diskontlån till allmänheten mot realsäkerheter. Man spårar inte mycket av dess insatser i stadens och landets

Skuldsedel från 1866 på 10 000 riksdalers riksmynt.
Den utgavs av
Industri-Kredit-Aktie-Bolaget i Stockholm.

Checkhäfte från
Stockholms Intecknings Garanti Aktiebolag 1929.
Just detta häfte har tillhört
ingenjören, godsägaren och konstsamlaren
Carl Robert Lamm (1856-1938).
Lamm ägde även en stor svensk myntsamling.

ekonomiska liv. Nödiga affärskrediter av någon betydelse fick hantverkare och köpmän i Stockholm ordna på annat håll.

Ändå börjar redan under första hälften av 1700-talet tankar uppstå på inrättandet av någonting som skulle kunna betecknas som föregångare till en affärsbank i Stockholm. Tankarna blev dock inte förverkligade förrän 1773, då Gustav III:s finansminister, Johan Liljencrantz, utfärdade privilegium på tolv år för en "allmän diskontinrättning till penningrörelsens lättande och nyttiga näringsars upplevande". Företaget, som betraktades som en av världens allra märkligaste kreditinstitutioner, kallades *Diskontkompaniet* och bildades av enskilda personer, vilka tillsköt 24 tunnor guld för 7 200 aktier. Dess saga blev emellertid kort. De vackra vinster, som banken redovisade, tycks ha märkbart irriterat Gustav III, som dessutom fann det vara obekvämt att inte ha den under sina vingars skugga, när han själv behövde sanera sina tilltrasslade affärer. Då oktobern gick ut, förlängdes den följaktligen endast på tre år, och 1787 överfördes rörelsen på det nybildade statliga General-

diskontkontoret. Redan år 1800 fann emellertid ständerna, att Riksbanken borde återfå sin centrala plats inom kreditväsendet och Generaldiskontkontoret upphörde. Dess rörelse sköttes en tid av Riksbanksdiskontenten, men övertogs 1816 av banken själv under namnet Rikets Ständers Banks Diskontverk.

Återigen var Riksbanken huvudstadens enda bank, och så skulle det förbli under åtskillig tid. Stockholms för våra förhållanden föga komplicerade ekonomiska liv kunde likväl fortgå utan bankrörelse, och handeln, hantverket och sjöfarten, som vid denna tid satte sin prägel på huvudstaden, blomstrade. Det växte nämligen fram en penning- och kreditmarknad utan förmedling av någon bankverksamhet.

I stället blev det efter hand i Stockholm en grupp förmögna grosshandlare och redare, den s.k. skeppsbroadeln, som kom att uppträda som finansiärer. Senare kom det de stora handelshusen, vilka blev ett slags "merchant bankers", privata bankirer, som genom sin affärsrörelse fördes i kontakt med penningmarknaden på kontinenten och i England och bl a därigenom kunde förmedla

kredit på utlandet. Särskilt järnindustrin men också den uppväxande trävaruindustrin tillfördes på detta sätt förlagsmedel. Man får inte heller glömma den betydelsefulla förmedlande roll på kreditområdet, som såväl börsen i Stockholm – vars ursprungliga uppgift var att förmedla köp och försäljning av utländska valutor – som olika kassor och föreningar i huvudstaden spelade under särskilt 1800-talets förra del. I detta sammanhang bör också nämnas den år 1821 startade *Stockholms Stads Sparbank*, landets näst äldsta sparbank som inrättade sin första banklokal i ett rum på gamla rådhuset.

Likväl kan det ju te sig märkligt, att Stockholm skulle få sin första privatägda affärsbank först 1856. Visserligen var det samma förhållande i ett flertal huvudstäder på kontinenten liksom i våra grannländer. Men i Sverige hade bankväsendet kommit i gång tidigare, och vi hade omkring 1855 i landsorten inte mindre än åtta sedelutgivande enskilda banker med ett tiotal avdelningskontor samt sju icke sedelutgivande s.k. filialbanker, vilka för sin utlåning upptog kredit i Riksbanken.

Att Stockholm kom efter berodde i

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 20 företag i tio olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige.

Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

B. Ahlström Mynthandel AB

Normalmstorg 1, 1 tr.,
Box 7662, 103 94 STOCKHOLM
Tel. 08-10 10 10, Fax 08-678 77 77

Antikboden

Kyrkogatan 2, 222 22 LUND
Tel. 046-12 99 00

Dala Mynt- och frimärkshandel

Box 307, 791 27 FALUN
Tel. 023-142 50

Karlskrona Mynthandel

Hantverkaregatan 11, 371 35 KARLSKRONA
Tel. 0455-813 73

Kronans Mynt

Västra Hamngatan 6, 411 17 GÖTEBORG
Tel. 031-13 55 81

Rune Larssons Mynthandel

Stora Brogatan 14, Box 98, 503 06 BORÅS
Tel. 033-41 03 15

Lunds Mynthandel

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel./fax 046-14 43 69

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 19 507, 104 32 Stockholm, Tel. 08-673 34 23, Fax 08-673 34 23

Malmö Mynthandel

Kalendegatan 9, 211 35 MALMÖ
Tel. 040-611 65 44

Myntinvest Corona

Östra Storgatan 20, 611 34 NYKÖPING
Tel./fax 0155-28 63 25

Mynt & Medaljer

Sveavägen 96
Box 195 07, 104 32 STOCKHOLM
Tel./fax 08-673 34 23

Myntsamlarnas Postorder

Prästkragevägen 4 B, 245 63 HJÄRUP
Tel. 040-46 11 40

Ulf Nordlinds Mynthandel AB

Karlavägen 46
Box 5132, 102 43 STOCKHOLM
Tel. 08-662 62 61, Fax 08-661 62 13

Norråttje Mynt AB

Nils Ferlins gränd 1
Box 4, 761 21 NORRTÄLJE
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

Pecunia HB

Farinvägen 8, 245 33 STAFFANSTORP
Tel. 046-25 21 19

J. Pedersen Mynthandel

Norra Strandgatan 30
Box 1320, 251 13 HELSINGBORG
Tel./fax 042-12 25 28

J. Pedersen Mynthandel

Skolgatan 24, 503 33 BORÅS
Tel. 033-41 24 96, Fax 033-41 87 55

Selins Mynthandel

Regeringsgatan 6, 103 27 STOCKHOLM
Tel. 08-411 50 81, Fax 08-411 52 23

Strandbergs Mynthandel

Arsenalsgatan 8 C
Box 7377, 103 91 STOCKHOLM
Tel. 08-611 01 10, Fax 08-611 32 95

Tamco Numismatics

Box 6235, 102 35 STOCKHOLM
Tel./fax 08-650 0342

Ticalen Mynthandel

Stureplatsen 3, 411 39 GÖTEBORG
Tel./fax 031-20 81 11

Håkan Westerlund Mynthandel

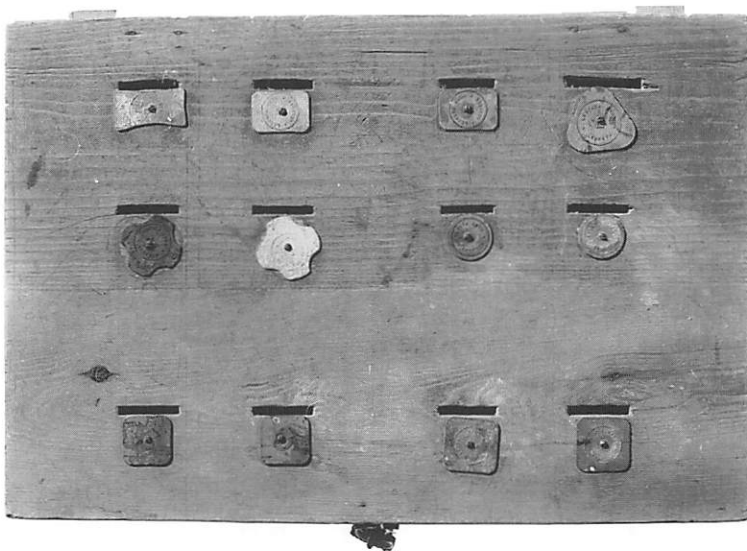
Vasagatan 42, 111 20 STOCKHOLM
Tel. 08-411 08 07, Fax 08-21 21 96

Mjölkspolletter och föremål från mjölkförsäljning vid mejeriet i Lövsta bruk

Under hösten 1999 kom Kungl. Myntkabinetten i kontakt med Sten Westergren i Lövsta (Leufsta) bruk i norra Uppland. Han ville visa en del föremål som hans far hade tagit vara på och därför räddats undan förstörelse efter nedläggningen 1926.

Mejeriet i Lövsta var i brukets ägo ca 1889-1917, då bruket såldes till Gimo Österbybruks AB. Lövsta med park och trädgård med därtill hörande jordegendom undantogs. Gimo-Österbybruk arrenderade mejeriet 1917-1926, då järnhanteringen upphörde och mejeriet lades ned. En trälåda liknande 1930-talets skolsparbössor med fack i olika storlek, i vilken polletterna förvaras, och locket försett med låsanordning har bevarats. Lådan mäter 42x27x10,5 cm och har på locket en fastsatt pollett för varje polletts nedsläpp i lådan. Lådan förvarades på brukskontoret.

Trälåda och pollettlista

En trälåda med fack i samma storlek, ca 63x18x8,5 cm, med brunmålad och lackad utsida, var placerad på ett bord vid väggen mitt emot disken i mejeriets butik. Mejerskan Augusta Skytt hade satt upp en tavla på väggen ovanför lådan med mejeriets polletter. Listan var av papper, uppfäst på en träplatta med fastsatta polletter och med text som angav vad de olika polletterna gällde för. Listan är inom glas och ram, 43x21,5 cm. Skrivaren John Tillman har troligen gjort texten på tavlan.

Källor

Westergren, S.: Muntligt.

Thörnvall, F.: Leufsta, ett gammalt bruk. 1986.

Se också Eva Wiséhn's artikel:
Lönehantering på Lövsta bruk i
SNT 2000:4 s. 89.

Svenska och skandinaviska mynt
och sedlar.

Stor sortering av utländska
jubileumsmynt, årsset samt småmynt.
Euro-utgåvor, polletter och medaljer.

Prislistor gratis.

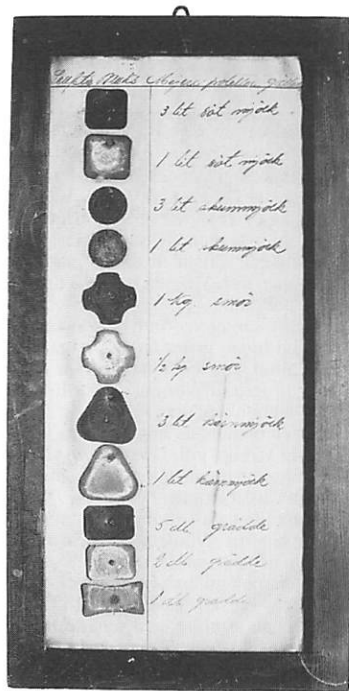
NORRTÄLJE MYNTHANDEL

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176-168 26, Fax 0176-168 56

INTERNETADRESS:
<http://www.nmh-mynt.a.se>

Foto: Jan Eve Olsson.

Polletter gällande som betalningsmedel vid Lövsta järnbruk i norra Uppland till 26 november 1926:

Alla polletter har bokstaven L mitt för fältet med omskriften * LEUFSTA BRUK * LEUFSTA, däromkring en slät ring. Följande polletter nämns i den ordning de sitter på tavlån:

1. 3 l söt mjölk, rutformig mässing
2. 1 l söt mjölk, rutformig zink
3. 3 l skummjolk, rund mässing (ej fotad separat)
4. 1 kg smör, rund med fyra infasningar, mässing
5. 1/2 kg smör, rund med fyra infasningar, zink
6. 3 l kärnmjolk, trekantig med rundade hörn, mässing
7. 1 l kärnmjolk, trekantig med rundade hörn, zink
8. 5 dl grädde, rektangulär med avhuggna hörn, mässing
9. 2 dl grädde, rektangulär med avhuggna hörn, zink
10. 1 dl grädde, rektangulär med inåtböjda sidor (ej fotad separat)

Alla föremålen och polletterna utom 1/2 kg smör tillhör KMK.

Börje Rådström

Presentförpackning 2000 special

Med anledning av millennieskiftet 2000 har Riksbanken gett ut en speciell enkrona med ett nytt porträtt av kungen. Myntet är modellerat av konstnären Bo Thorén. I myntsetet ingår även en miniatyrvariant i silver av jubileumsmedaljen som beskrevs i *SNT* 1999:8 s 188, också utförd av Bo Thorén. Presentförpackningen har upplaga av 15.000 exemplar.

**Säljs i
Kungl. Myntkabinettets
butik
Tel. 08-5195 5304**

Nytt om böcker – recensioner

Skandinavisk Myntpris-Årbok 1999/2000. 700 Skr.

VAD ÄR RÄTTA PRISET på ett mynt? De flesta samlare skulle svara att det är egen erfarenhet som är svaret på frågan. Priset kan framgå av befintliga tabeller, eventuellt auktionslistor. Många har samlat på dessa uppgifter från gamla auktioner. Sällan har någon gjort detta systematiskt. Nu finns drömmen förverkligad, denna gång för de skandinaviska länderna i samma bok. Myntprisårsboken har priser från 1998 och 1999 för mynt från Danmark, Norge och Sverige samt sådana områden som tillhörde någon av staterna vilka därmed hade mynträtt (besittningsmynt).

Hos seriösa auktionister har uppgifter uttagits för mynt från ovanstående områden. Dessa har sorterats så att alla uppgifter för samma mynt förts tillsammans och blivit lika mycket tillgängliga för läsaren som den som var med vid auktionen med undantag av själva myntet. De länder från vilka auktionsuppgifterna tagits är Sverige, Norge, Danmark, Finland, Tyskland och Schweiz. Uppgifterna gäller auktioner 1998 och 1999. Datum för auktionen för visst mynt är antecknad, auktionär, auktionsnummer, anmärkningar om myntet, dess kvalitet, pris vid klubbslaget, priset med inräknad moms och kostnader i SEK och för identitets-säkerhet myntens nummer i *Sveriges mynt och Sveriges besittningsmynt*. Cirka 7.000 svenska mynt är med.

Det säger sig självt att mynt, så sällsynta att de under perioden inte auktioneras, heller inte finns med i boken.

Den nya boken är fantastisk och den ger information för alla samlare av mynt i Sverige, Norge och Danmark. Vi i Sverige får genom författarens urval kännedom om svenska mynt, sålda i våra grannländer. En aktiv svensk samlare har säkert varit med om att köpa, sälja eller byta norska eller danska mynt vid sidan av de svenska. Att anse som "halvsvenska" är mynten i Norge under unionstiden 1814-1905, särskilt från 1875. Den nya boken ger också möjlighet att få ett värde på norska och danska mynt. De senares antal är ca 10.000 st.

Idén för denna bok – auktionsuppgifter – är begävd. Det fordras stor noggrannhet men denna torde ha uppnåtts av redaktionen. Priset, 700 kr för ungefär lika många sidor, kan förefalla högt men läsaren/samlaren bör jämföra med summan av priset på svenska mynt, köpta under ett år. Med bokens uppgifter inför ögonen kan ett pris betraktas som högt eller acceptabelt. Bokens uppgifter med kvalitetsnotering ger priser som verkligen betalts under 1998 och 1999. Det är samtidigt en garanti att inte betala för mycket.

Nu kommer det svåra på vägen fram till rätt pris. Vi har framför oss ett antal mynt. Det finns inte två som är lika skadade, repade o.s.v. Om det skiljer lite kommer en bedömning att ge dem samma kvalitetsgrupp. Kvalitetsbeteckningarna nedan täcker ett område från det bästa till den sämsta. Det är ungefär som en lång linje, som delats i ett antal delar där varje del omfattar mynt av ungefär lika värderade skador.

Som hjälp för bedömning kan kanske följande små ändringar i myntets kvalitet hjälpa till: Ett mynt från äldre tider har ytterligt sällan undgått små repor, spår om myntet varit smycke (varit hängt), allmänt slitage, åverkan och annat. I allmänhet ser man normalt slitage, ju äldre mynt desto mer spår. Man kan se på de tunna linjerna i kronan eller kronringen. På mynt med porträtt och utan krona syns olika slitage på håret. Släta ytor har ofta repor. Det nämnda gäller guld- och silvermynt. För kopparmynten gällde i regel en mindre noggrann kontroll än för guld- och silvermynt. Det gäller särskilt till 1800-talets början. Kopparmynten angripes ofta av grön ärg. Detta påverkar priset på kopparmynt så att oskadade mynt är ganska dyra.

Kvalitetsbeteckningar

Den i svenska auktioner oftast använda skalan:

0	uncirculated	UNC
01/0		EF/UNC
01	extremely fine	EF
1+/01		VF/EF
1+	very fine	VF
1/1+		F/VF
1	fine	F
1?	very good	VG
2	rubbish	användes sällan

Den engelska beteckningen för 1? är inte översättningsbar. Där bör i stället stå "knappast godtagbar".

Hur kan boken användas?

Det finns flera sätt. Se efter vad boken säger om de enskilda mynten i Din samling. Kanske hittar Du något intressant. Kontrollera kvaliteten hos Dina mynt med bokens priser för motsvarande mynt. Vid förväret fick Du nästan säkert en uppgift om kvaliteten. Anteckna på en lista varje mynt, dess kvalitet och pris – om Du gör jämförelsen rätt mellan myntet i boken och Ditt. På detta sätt har Du fått ett totalvärde på Din samling. Det är en summa med högst två år gamla priser. Det är just försäkringssumman för Din samling som Du nu har. Förvara mynten skyddade mot inbrutt. Du behöver inte ge tjuven förteckningen över Din samling. Förvara alltså boken med anteckningar om Dina mynt på annat ställe.

Lite psykologi kan också prövas på Din samling. Har Du några mynt i samlingen som är avsevärt sämre än genomsnittet? Försök att byta dem. Tillsammans med de bättre mynten förstör de dåliga intrycket mer än man tror. Välj via boken för att se om Du har råd.

Boken visar att vissa mynt inropats till väsentligt högre priser än de övriga. Det är inte alltid som kvaliteten avgjort... Vi känner ju inte till hur auktionen förlöpte men sannolikt är det två budgivare som var och en bestämt att han skulle ha myntet, kostade vad det ville. Det är nog så och Du har ju ingen anledning betala mer än verkliga värdet i allmänhet.

Ett litet tillägg till värdeuppskattningen av Din samling: Värdera ett mynt i Din samling till rätt värde med hänsyn till kvaliteten men inklusive moms och kostnad. Det är ganska enastående att få fram värdet av en samling med senaste marknadspriser från denna för alla tillgängliga bok. Kom ihåg att det är inte vad Du betalt för ett mynt som är försäkringsvärdet utan det pris som gäller på marknaden dvs just bokens två nämnda år – men var finns de medeltida mynten?

Bertel Tingström

COMMENTATIONES DE
NUMMIS SAECULORUM
IX-XI IN SUECIA REPERTIS
NOVA SERIES NR. 15

CHRISTOPH KILGER

**Pfennigmärkte und
Währungs-
land-
schaften**

**Monetarisierungen
im sächsisch-slavischen
Grenzland ca. 965-1120**

Pris: 525,- inkl moms.
Porto tillkommer.

◆ ◆ ◆

Beställningar:
**NUMISMATISKA
FORSKNINGSGRUPPEN**
Bollhusgränd 1B, 111 31 STOCKHOLM
Tel: 08-674 77 50 Fax: 08-674 77 53

Gunnar Holsts Stiftelses pris år 2000

Vid Göteborgs Numismatiska Förenings septemberråd möte erhöLL Lars O Lagerqvist årets Gunnar Holstpris. Prismotiveringen, uppläst av Bengt Holmén, ordförande i styrelsen för Gunnar Holsts stiftelse, lød enligt följande:

"Gunnar Holsts stiftelse för numismatik har beslutat tilldela fil lic Lars O Lagerqvist Gunnar Holstpriset för år 2000. Han har gjort sig förtjänt av detta numismatiska pris på mångahanda sätt. Som museilektor vid Statens Historiska museum under 60- och 70-tal spred han intresse för numismatiken. Under sin långa tjänstgöring vid Kungl. Myntkabinettet har han bistått besökare och forskare. Hans egen forskning har rört sig över många områden med tyngdpunkter på medeltid och medaljer. Han har skrivit hundratals artiklar och recensioner av hög klass. Hans bok om svenska mynt och medaljer är ett standardverk liksom hans bok om sedlar. Även hans bok om svenska medeltidsmynt är ett standardarbete. Till hans ära har utgivits festskrifter 1989 och 1999.

Märket som pristagaren erhåller.
Foto Jan Eve Olsson.

Lagerqvist är Sveriges främste medaljkännare och konungens medaljvårdare sedan 1985. Internationellt har han sedan 1956 spelat en viktig roll i Fédération Internationale de la Médaille och han var dess ordförande 1975-1994.

För Sveriges myntsamlare har hans insatser i Svenska Numismatiska Föreningen, vars ordförande han var 1973-1978, varit betydelsefulla. Läsare av Svensk Numismatisk Tidskrift har mycket att tacka honom för. Fortfarande granskar han artiklar och producerar själv bidrag.

Lars O Lagerqvists liv och arbete har präglats av värme och humor. Styrelsen för Gunnar Holsts stiftelse tackar honom hjärtligt för hans strålande insatser och skarpsinniga forskning!"

Pristagaren höll vid sammankomsten ett föredrag över ämnet: "Från tetradrachmer till euro – om interna-

tionella betalningsmedel genom tiderna". Dessutom höll Lagerqvist ett föredrag "Tre kronorsvapnet – omstritt ursprung" vid Numismatikens dag i Lödöse den 10 september samt på Humanisten, Göteborgs Universitet, den 12 september föredraget "Berömda svenskar – bedömda av sin samtid. Om Svenska akademiens minnespenningar och medaljer".

S-E A

Kungl. Myntkabinettet

Slottsbacken 6

Vitterhetsakademiens
biblioteks
numismatiska
boksamling

Torsdagar kl. 13 - 16

Bibliotekarie Carina Bergman
tel. 08 - 5195 5323

Landskapsinventeringen 9. Myntfynd från Blekinge

är nu utkommen!

Fyndkatalogen är på 111 sidor och omfattar sammanlagt 177 fyndnummer, 6 bildplanscher och 5 spridningskartor. Priset är endast 100:- + porto. Katalogen beställs genom:

Kungl. Myntkabinettet

Box 5428

114 84 Stockholm

Tel. 08 / 5195 5304

För ytterligare information kontakta Kungl. Myntkabinettet, tel. 08/-5195 5325, fax 08 - 411 22 14 eller e-post: info@myntkabinettet.se

Under rubriken Numismatik...

I *Söndags-Nisse* n:o 42, den 25 oktober 1914, mitt under brinnande krig, och med en uppgiven Sankte Per i himlen på omslaget, skriver Anders Sommar en kort berättelse med rubriken Numismatik. Omslagsbilden gjordes av konstnären Axel Törneman (1880-1925). Vem författaren Anders Sommar är har jag inte lyckats ta reda på och inte heller om berättelsens huvudperson, "den unge docenten Birger Sundström", har någon verklighetsanknytning. Men man kan väl tänka sig att författaren har hämtat inspiration till sin lilla berättelse någonstans ifrån. Här följer historien, endast något redigerad och förkortad:

NUMISMATIK

Det var efter middagen vid kaffet och likören. Fönstren till salongen stod öppna och från staden ljud ett svagt brus in till gästerna, som slagit sig ner i grupper och med halvhögt röst fortsatte samtalen från matsalen. Över ett år hade flytt sedan konsulin gått till vila under det praktfulla mausoleet, och det var första gången efter hans bortgång konsulinnan såg gäster hos sig. Gräddan av vad staden och provinsen hade av konst, vetenskap och börd hade inviterats. Bland de inbjudna var även den unge docenten Birger Sundström.

Konsulinnan, barnlös och mycket väl bibehållen, uppvaktades flitigt av en kapten med ett gammalt vackert adligt namn, fem barn från sitt föregående äktenskap och massor av skulder, vilka han ansåg henne lämplig att betala. Artig värdinna smålog hon mot kaptenen och visade honom sina vackra löständer och trots åldern oklanderliga byst och armar. Men hennes blickar sökte gång på gång den unge docenten, som var känd ej allenast för sina enastående begåvning utan även för sin framgång hos könet.

I ett hörn av salongen gled samtalet småningom in på numismatik. "Numismatik", sa en förtjusande blond tjuguarig, "vad är det, snälla docenten?"

"Numismatik, sa denne, som ställt sig bakom hennes stol och granskat de halsens linjer och vackra färg, "är läran om gamla mynt och medaljer, det kommer av det latinska numisma, som betyder mynt, vår ärade värdinna har en utomordentligt vacker samling, som, om hon tillåter, det ska bli mig ett nöje att demonstrera."

Konsulinnan reste sig och gick bort till ett stort skåp, varur hon hämtade

Heliga krig!

Sankte Per: Det här får fan sköta!

en låda, där mynt och medaljer låg ordnade på blå sammet.

"Nu ska docenten få ge oss en lektion i numismatik", sa hon, sköt lådan över till honom och gav honom en vacker blick.

Docenten lämnade den unga flickan och gick bort till bordet. Det var en intresserad krets, som lyssnade till hans i kåserande ton hållna föreläsning.

"Här har vi till sist pärlan i samlingen. Ett kufiskt guldmynt, det finns endast tre liknande i hela världen, det är helt enkelt ovärderligt."

Docenten bugade sig för att återgå till sin plats. Då tog konsulinnan myntet och sköt det bort till honom.

"Docentens föreläsning var så intressant, att jag ska be få lämna det gamla myntet som en tacksamhetsgård."

Förstrött leende bockade han sig, stoppade myntet i västfickan och

återvände till tjuguarigen med de blå ögonen och blonda lockarna. Så blev det supé under det att den ljusa värmatten sänkte sig över staden.

Vid midnatt körde ekipage och bilar fram och bortförde gästerna, men docenten, som bodde i nästa hörnhus, tände en cigarr och gick ner i parken söder om staden. När han vände tillbaka fångades hans blickar av en smärt kvinnofigur, som sakta vandrade framåt gatan. Vid skilmässan från henne, som var djupt beslöjad, drog han upp det gamla kufiska myntet sågande:

"Behåll detta som ett minne av ett par oförgåtliga timmar."

Vid elvtiden på förmiddagen ringde konsulinnan, och husjungfrun trädde in i sängkammaren. Hon var ung och mycket täck och van att tala fritt med matmodern.

"Kan konsulinnan tänka sig", sa hon, "att min bror i Australien skickat mig ett sånt vackert gammalt mynt."

"Får jag se", sa konsulinnan.

"Hur mycket är det värt?" frågade husjungfrun.

"Tjugu kronor, sa frun, "vill Amanda att jag ska lösa in det?"

"Gärna", sa Amanda och tog sina tjugu kronor, under det konsulinnan med en suck gick ner i salongen och lade det kufiska myntet på sin gamla plats.

Så gick sommaren och med hösten vände åter docenten tillbaka till staden. En dag fick han en parfymrad biljett med inbjudan till middag hos konsulinnan. Efter middagen förde konsulinnan med avsikt talet in på numismatiken och hämtade fram lådan ur skåpet.

"Säg nu några ord om mynten, jag har särskilt ett, som jag erhöll i våras, det intresserar mig mycket", sa hon och sköt det kufiska myntet över till docenten. Denne rock till och såg upp med förvåning och överraskning. "A, Herre Gud", utbrast han slutligen, var det konsulinnan?"

MGL

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppgesamlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel och fax 046-14 43 69
e-post: siv.gunnar@swipnet.se

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Olympiska föremål

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
TEL 08-411 08 07

Hyllning till en 50-åring

Det har väl inte undgått våra läsare att Ulf Nordlind, vår ovärderlige kassaförvaltare och en stor vän och gynare av medaljkonsten, tidigare i år uppnått de femtio. Se *SNT* 2000:4 s. 91. Hans vän, medaljkonstnären Ernst Nordin, uppvaktade med en gjuten bronsmedalj med stor porträttlikhet – bedöm själv! Den är gjuten i brons i 113 mm diameter av H. Bergmans konstgjuteri, hittills i ett enda exemplar. Beskrivning:

Årsida: ULF NORDLIND upptill längs kanten, i mitten bröstbild i halvprofil, vänster sida, iförd krage, slips och kavaj. Till höger om halsen konstnärssignaturen EN nedsänkt.

Frånsida: DUM LICET, IN REBUS IUCUNDIS VIVE BEATUS, VIVE MEMOR, QUAM SIS AEOI BREVIS [= Medan du får, lev lycklig och glad och njut av ditt goda, lev och betänk, att livet är kort! (Horatius)] nedsänkt längs kanten. I mitten XV.IV / MM [= 15 april 2000] omgivande ett antikt mynt med en vindruvsklase. Druvorna finns på en tetradrachm från Peparethos ca 500-480 f. Kr hittad på Kos 1891.

Rand: Gjuteriets namn H BERGMAN nedsänkt.

Redaktionen instämmer i lyckönsningarna än en gång!

LLT

Nytt kungaporträtt

Det är dags att byta kungens porträtt på mynten, har det meddelats i TV och i pressen i oktober. Det har *SNT* tyckt länge. Påtryckningen kom ytterst från kungen själv och Riksbanken har gett med sig. Det skall ske under 2001. Konstnär blir troligen en känd medaljmodellör som lämnat en ny skiss (alltså inte densamma som på "millenniekronan" 2000, se *SNT* 2000 • 6); den har visats för Riksbanksfullmäktige men ännu inte officiellt antagits.

Red.

Foto: Gabriel Hildebrand. Skala 1:2.

Ryska sedlar som klipptes i fyra delar

Aleksandr Kerenskij (1881-1970) blev i juli 1917 Rysslands regeringschef. Det blev en kort och händelserik tid. Han störtades emellertid redan 7 november 1917 genom bolsjevikernas oktoberrevolution.

Kerenskijns provisoriska regering övertog sedeltryckningen i Ryssland och fortsatte under en tid att utge sedlar med tsarryska förtecken. Hans regering gav också ut egna sedlar som tex 20- och 40-rubelsedlar. Dessa till formatet små sedlar kallades för "Kerenskij-sedlar". Distributionen av sedlar till landets alla hörn under mycket oroliga förhållanden fungerade emellertid uselt. Detta medförde sedelbrist på många håll. Man löste problemet lokalt genom att låta trycka egna sedlar med olika utseenden. Nästan samtliga dessa sedlar finns förtecknade av N. Kardakoff (*Katalog der Geldscheine von*

Russland und der Baltischen Staaten 1769-1950, Berlin 1953). Som exempel kan nämnas staden Kjachta i Sibirien där man 1918 skulle trycka nya 5- och 10-rubelsedlar. Men det fanns inte kvar något tryckeri i staden som klarade uppgiften. De nu ogiltiga Kerenskij-sedlarna kom nu åter till nytta i Kjachta. En påhittig bankman kom på idén att helt enkelt dela Kerenskij-sedlarna, som låg undanstopgade i ett bankvalv, i fyra delar och klistrade varje del för sig på i vanligt tryck utförda 5- och 10-rubelsedlar. Kerenskij-sedlarna hade nämligen den egenskapen, att beloppet på sedeln stod angivet i alla fyra hörnen. På det viset fick man fyra stycken 5- respektive 10-rubelsedlar av en enda Kerenskij-sedel. Risken för förfälskningar blev på detta sätt eliminerad.

IV

PENGAR I FOLKMUN

och mynt i seder, bruk och poesi

Boken behandlar folkliga benämningar på mynt från medeltid till idag och folkliga uttryck som har med pengar att göra, förr och nu. Här finns termer som uttrycker köp, försäljning, insamling, sparande och berättelser kring användningen av mynt i våra folkliga seder. Allt är inriktat på svenska förhållanden men med utvecklingar, särskilt när det gäller myntbenämningar som kan härledas från utlandet. Boken är skriven som små berättelser i alfabetisk ordning. Ordspråk, ordstäv, anekdoter, sagor, sägner, visor, rim, verser, citat från den tid de användes levandegör berättelserna.

Inbunden, 96 sidor, 170 illustrationer, 1085 sökord. Pris: 190 kr + ev. porto.

Författare:

Monica Golabiewski Lannby
1:e antikvarie vid Kungl. Myntkabinettet
E-post: mgl@myntkabinettet.se

Utgivare:

Kungl. Myntkabinettet - Sveriges Ekonomiska Museum
E-post: info@myntkabinettet.se

Formgivare:

Nils Åberg
Nordreklam AB
E-post: nils@nordreklam.se

Försäljning:

KUNGL. MYNTKABINETTETS BUTIK
Slottsbacken 6, Gamla stan, Stockholm
Postadress: Box 5428, 114 84 Stockholm
Tel.: 08-5195 5304
Fax: 08- 5195 5315
Hemsida: www@myntkabinettet.se
E-post: info@myntkabinettet.se

KÖPER SÄLJER VÄRDERAR

Kvalitetsauktioner
två gånger per år

**B. AHLSTRÖM
MYNTHANDEL AB**

Normalmstorg 1, 1tr.

Box 7662 103 94 STOCKHOLM

TEL: 08-10 10 10 FAX: 08-678 77 77

Auktioner

November:

- 1-2 Zürich, Hess-Divo
- 11-12 Stockholm,
B. Ahlström mynthandel AB
- 20-21 München, Lanz
- 30-31 München, Hirsch

December:

- 2 Bruxelles, Elsen sa
- 2 Stockholm, Myntkompaniet
- 16 Helsingfors, Holmasto

Mässor

November:

- 25 Svenska Numismatiska Föreningen,
Myntmässa med auktion (Svenssons
samling)

*Du som önskar tillkännage
kommande auktioner eller mässor
i auktionskalendern,
kontakta Frédéric Elfver.
Se redaktionsrutan!*

INTERNATIONELL AUKTION

2 december 2000

Med bla många guldmynt.
Beställ katalog.
Enstaka ex 50:-
Pren. 3 kataloger 125:-
Postgiro 12 12 - 0.

Inlämningar mottages t o m 13 oktober
Välkommen!

08-678 19 20

FAX 08-678 19 39

MYNTKOMPANIET

Kornhamnstorg 6
111 27 STOCKHOLM

MYNTMÄSSA

den 25 november

09.30 - 15.30

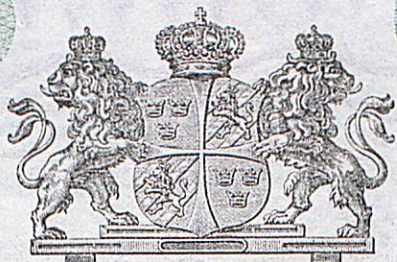
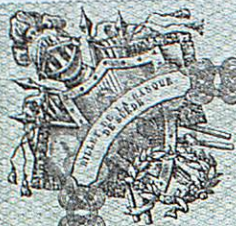
**Elva mynthandlare från hela Sverige finns denna dag på
KUNGL. MYNTKABINETTET • SLOTTSBACKEN 6, STOCKHOLM**

Entrépriset är nedsatt till 30 kr och gäller hela museet!

Specialpris på fatöl med smörgås utlovas av MYNTKROGEN!

Svenska Numismatiska Föreningen presenterar sin verksamhet.

Arrangörer: Sveriges Mynthandlares Förening / Svenska Numismatiska Föreningen
Mer info se sid 151.

Litt. A

Nº002275

Sveriges Rikes Ständers Bank

inlöser, vid anfordran, denna sedel å

Riksdaler **TIO** Riksmünt

med 2½ Riksdaler i Silfver,

eller 20 Ort Tolf-lödigt myntadt silfver.

Den, som denna sedel efterapar eller förfalskar, straffes efter Lag: men den, som upptäcker efteraparen, förfalskaren eller utpräglaren, undår belöning enligt Kongl. Kungörelsen af den 8 Juli 1688.
Den, som denna sedel efterapar eller förfalskar, straffes efter Lag: men den, som upptäcker efteraparen, förfalskaren eller utpräglaren, undår belöning enligt Kongl. Kungörelsen af den 8 Juli 1688.

Stockholm den 2 Januarii 1859.
Robert Olsson

